

T.C
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

PANDEMİ DÖNEMİNDE ÖZEL VE KAMU TRANSFERLERİNİN
ETKİLEŞİMİ: PANEL VERİ UYGULAMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Efsun TÜRKYILMAZ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sezgin Polat

AĞUSTOS 2024

ÖNSÖZ

Bilgi birikimiyle bana rehberlik eden tez danışmanım ve saygıdeğer hocam Prof. Dr. Sezgin Polat’a bu süreçte gösterdiği sabrı, özverisi ve emeği için çok teşekkür ederim. Hayatım boyunca her konuda desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen varlığını hep hissettiğim sevgili aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	iv
ŞEKİL LİSTESİ.....	v
TABLO LİSTESİ.....	vi
RÉSUMÉ.....	vii
ABSTRACT.....	vii
ÖZET.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. LİTERATÜR.....	4
3. VERİ.....	11
3.1 Betimsel İstatistikler.....	13
3.2 Hane Türüne Göre Transferler.....	17
3.3 Transfer Türleri ve Demografik Değişkenler.....	20
4. VERİNİN MODELLENMESİ.....	28
5. SONUÇ.....	34
6. KAYNAKÇA.....	36
7. ÖZGEÇMİŞ.....	39

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

GSYİH: Gayri Safı Yurtiçi Hasıla

GYKA: Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3.3.1 Yaşa Göre Alınan Ortalama Kira Desteği.....	21
Şekil 3.3.2 Cinsiyet ve Net Özel Transferler Arasındaki İlişki.....	22
Şekil 3.3.3 Cinsiyet ve Kamu Transferleri Arasındaki İlişki.....	23
Şekil 3.3.4 Yaş Grupları ve Net Özel Transferler Arasındaki İlişki.....	24
Şekil 3.3.5 Yaş Grupları ve Kamu Transferleri Arasındaki İlişki.....	25
Şekil 3.3.6 Harcanabilir Gelir ve Net Özel Transfer Arasındaki İlişki.....	26
Şekil 3.3.7 Harcanabilir Gelir ve Kamu Transferleri Arasındaki İlişki.....	27

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1 Betimsel İstatistikler.....	14
Tablo 3.2.1 Pandemi Öncesi Hane Türüne Göre Gelir Değişkenleri.....	17
Tablo 3.2.2 Pandemi Dönemi Hane Türüne Göre Gelir Değişkenleri.....	19
Tablo 4.1 Rassal Etkiler Tobit Analizi.....	30

RÉSUMÉ

La période de pandémie a causé d'importants dommages aux économies des pays. À long terme, la réalisation de la reprise économique dans tous les segments de la société en atténuant les effets négatifs de la période pandémique dépend de l'inclusivité et de la continuité des transferts sociaux. Les transferts sociaux jouent un rôle important dans les politiques à mettre en œuvre pour atténuer les effets de la période pandémique à long terme, car ils contribuent à garantir l'égalité des revenus. Cette thèse examine la relation entre les transferts publics et les transferts privés en Turquie pendant la période pandémique et analyse l'existence d'un effet d'exclusion des transferts publics sur les transferts privés.

Pour cette étude, nous avons utilisé l'ensemble de micro-données du panel de l'enquête sur les revenus et les conditions de vie (ISL-CSLI) de l'Institut statistique turc (TurkStat), qui contient des informations sur les revenus et les variables démographiques au niveau des ménages et des individus en Turquie pour la période 2019-2022. En utilisant l'analyse tobit à effets aléatoires, la relation entre les transferts publics et les transferts privés est examinée et les variables affectant les transferts privés sont analysées.

En conséquence, il a été observé que la source de motivation des transferts privés en Turquie pendant la période pandémique était l'altruisme. Au cours de la période analysée, les transferts publics n'ont pas eu d'effet d'exclusion sur les transferts privés. Cependant, les pensions et les revenus de dépendance ont un effet d'exclusion sur les transferts privés. Si l'on considère la catégorie du genre, les femmes ont reçu plus de transferts sociaux que les hommes. Lorsque les transferts privés sont analysés en fonction des types de ménages, les ménages composés d'un seul conjoint et d'enfants reçoivent davantage de transferts privés que les autres types de ménages. Lorsque l'on analyse les transferts privés en fonction des niveaux d'éducation, le montant des transferts privés reçus diminue à mesure que le niveau d'éducation augmente. Au cours de la période analysée, il a été observé que les transferts publics ont été effectués en ciblant davantage les groupes vulnérables et sensibles aux revenus.

Mots-Clés : Transferts publics, Transferts privés, Altruisme

ABSTRACT

The pandemic period has caused great damage to the economies of countries. In the long term, the realisation of economic recovery in all segments of society by mitigating the negative effects of the pandemic period depends on the inclusiveness and continuity of social transfers. Social transfers play an important role in the policies to be implemented to alleviate the effects of the pandemic period in the long term, as they play a role in ensuring income equality. This thesis examines the relationship between public transfers and private transfers in Turkey during the pandemic period and analyses the existence of the exclusionary effect of public transfers on private transfers.

In this study, we used the Panel Micro Data Set of the Turkish Statistical Institute (TurkStat) Survey on Income and Living Conditions (ISL-CSLI). The data set contains information on income and demographic variables at the household and individual level in Turkey for the period covering the years 2019-2022. Using random effects tobit analysis, the relationship between public transfers and private transfers is examined and the variables affecting private transfers are analysed.

As a result, it was observed that the motivation source of private transfers in Turkey during the pandemic period was altruism. During the analysis period, public transfers did not have an exclusionary effect on private transfers. However, pension and dependency incomes have an exclusionary effect on private transfers. When we look at the gender category, women received more social transfers than men. When private transfers are analysed according to household types, households consisting of a single spouse and children received more private transfers than other household types. When analysed according to education levels, the amount of private transfers received decreased as the education level increased. In the analysed period, it was observed that public transfers were made by targeting more income-sensitive and vulnerable groups.

Keywords: Public Transfers, Private Transfers, Altruism

ÖZET

Pandemi dönemi ülkelerin ekonomilerinde büyük hasarlara yol açmış bir dönemdir. Uzun vadede pandemi döneminin olumsuz etkilerini hafifletip ekonomik olarak toparlanmanın toplumun her kesiminde gerçekleşmesi sosyal transferlerin kapsayıcılığına ve sürekliliğine bağlıdır. Sosyal transferler, gelir eşitliğinin sağlanmasında rol oynaması sebebiyle uzun vadede pandemi döneminin etkilerini hafifletmek için uygulanacak politikalar üzerinde önemli rol oynamaktadır. Bu tez çalışması pandemi döneminde Türkiye’deki kamu transferleri ile özel transferler arasındaki ilişkiyi inceleyerek kamu transferlerinin özel transferler üzerinde dışlayıcılık etkisinin varlığını analiz etmektedir.

Bu araştırmada Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Panel Mikro Veri Setini kullandık. Veri seti 2019-2022 yıllarını kapsayan dönemde Türkiye’de hane halkı ve fert düzeyindeki gelir ve demografik değişkenler hakkında bilgiler içermektedir. Rassal etkiler tobit analizi kullanılarak kamu transferleri ve özel transferler arasındaki ilişki incelenmiş özel transferleri etkileyen değişkenler analiz edilmiştir.

Sonuç olarak, pandemi döneminde Türkiye’de özel transferlerin motivasyon kaynağının fedakârlık olduğu görülmüştür. Analiz dönemi boyunca kamu transferlerinin özel transferler üzerinde dışlayıcı etkisi görülmemiştir. Fakat emeklilik ve bağımlılık gelirlerinin özel transferler üzerinde dışlayıcılık etkisi vardır. Cinsiyet kategorisine baktığımızda kadınlar erkeklere göre daha fazla sosyal transfer almışlardır. Hane türlerine göre özel transferler incelendiğinde tek eş ve çocuklardan oluşan haneler diğer hane türlerine göre daha fazla özel transfer almışlardır. Eğitim seviyelerine göre analiz ettiğimizde ise eğitim seviyesi arttıkça alınan özel transfer miktarı azalmıştır. Analiz yapılan dönemde kamu transferlerinin gelir konusunda daha hassas ve kırılgan gruplar hedef alınarak yapıldığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Transferleri, Özel Transferler, Fedakârlık

1. GİRİŞ

Koronavirüs pandemisi dünya genelinde ekonomik etkileri yıkıcı olan bir pandemidir. Ülkelerin ekonomilerini derinden sarsmış önemli zararlar vermiştir. Ekonominin birçok alanında şoklara neden olmuştur. Ülkeler pandemi sürecini yönetebilmek için çeşitli önlemler almışlardır ve bu önlemler işsizliğin artmasına, üretimin azalmasına, tedarik zincirinin bozulmasına ve sonucunda gelir kayıplarına neden olmuştur. Turizm, hizmet, havayolu gibi birçok sektör ciddi hasarlar almış kimi zaman ekonomiler durma noktasına gelmiştir.

Ülkeler pandeminin yıkıcı ekonomik etkilerini hafifletmek amacıyla çeşitli programlar uygulayıp sosyal transferlerde bulunmuşlardır. Bu dönemde sosyal transferler işsizlik ödenekleri, işletmelere yapılan yardımlar, hanelere yapılan nakit transferleri, kırılgan gruplar hedef alınarak yapılan gıda yardımları şeklinde kendini göstermiştir.

Türkiye’de pandeminin ekonomik etkilerini hafifletmek amacıyla toplumun belirli gruplarında toparlayıcı etkisi olan sosyal transferler yapılmıştır. Fakat pandeminin, toplumun büyük bir kesiminde tahrip edici etkilerinin olması sosyal transferlere ihtiyaç duyan kişi sayısını oldukça arttırmıştır. 2019 yılında yapılan sosyal yardım harcamaları yaklaşık olarak 38 milyar 147 milyon TL iken 2020 yılında 43 milyar 265 milyon TL’ye yükselmiştir. Ancak 2019 yılında bu yardımlardan yaralanan hane sayısı yaklaşık 3 milyon 282 bin hane iken 2020 yılında 6 milyon 630 bin hanedir. Sosyal yardımdan yararlanan hane sayısı pandemi yılında iki katına çıkmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024).

Gelir dağılımı ölçüsü olan Gini katsayısı, 1’e yaklaştıkça gelir dağılımında eşitsizliğin arttığını 0’a yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliğin sağlandığını gösterir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), hane halkı kullanılabilir gelir üzerinden hesapladığı Gini katsayısını sosyal transferler hariç Gini katsayısı ve Gini katsayısı diye iki farklı şekilde hesaplamaktadır. Buna göre 2020 yılında sosyal transferler hariç Gini katsayısı 0.470’ten 2021 yılında 0,482’ye çıkmıştır. Fakat Gini katsayısına baktığımızda 2020 yılında 0,410 iken 2021 yılında 0,401’e düşmüştür.

Sosyal transferlerin dahil edilmediği Gini katsayısına göre Gini katsayısı düşerek gelir dağılımında eşitsizlik azalmıştır. Buna göre sosyal transferlerin gelir dağılımı üzerinde eşitsizliği giderici bir etkisi olmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023).

Hanelerin kendi aralarında ve hane halkının kendi içinde yaptığı transferler özel transfer olarak adlandırılmaktadır ve pandemi döneminde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Gelir dağılımına olan etkileri bakımından özel transferler ve kamu transferleri oldukça yakın bir ilişkiye sahiptir. Hane halkının geliri, özel transfer alma olasılığına ve özel transfer alma miktarına etki eden bir faktördür. Kamu transferleri ise hane halkı gelirini arttırıcı bir etkiye sahiptir. Becker (1974) özel transferlerin motivasyon kaynağının fedakârlık olduğunu alıcının geliri arttıkça özel transferlerin azalacağını düşünmektedir. Bu durumda gelir arttırıcı etkisi olan kamu transferlerinin artması özel transferleri azaltacaktır.

Fakat Cox (1987) ise özel transferlerin motivasyon kaynağının değişim teorisi olduğunu yani özel transferler ile kamu transferlerinin birbiri ile pozitif bir ilişki içinde olduğunu düşünmektedir. Değişim teorisine göre kamu transferlerinin artması geliri arttıracığı için özel transferleri de arttırıcı bir etkisi vardır. Kamu transferleri ile özel transferler arasındaki ilişki gelir dağılımına olan etkisi açısından iyi analiz edilmelidir. Kamu transferlerinin gelirleri arttırıcı etkisinden dolayı özel transferleri dışlayacak olması ihtimali kamu transferlerinin gelir dağılımı üzerindeki eşitsizliği azaltıcı etkisini ortadan kaldırmaktadır.

Gelir dağılımına etkisi ve toplumdaki yoksulluğu azaltıcı rolleri olması açısından kamu transferleri ve özel transferler arasındaki ilişki iyice incelenmelidir. Pandemi dönemi gibi dünya ekonomisinde yıkıcı tahribatları olan işsizliği arttırıp gelir dağılımında bozulmalara yol açan bir dönemde kamu transferleri ile özel transferler arasındaki ilişkinin incelenmesi oldukça önemli bir hale gelmiştir. Uzun vadede pandeminin olumsuz ekonomik etkilerini hafifletmede sosyal transferlerin önemi oldukça büyüktür. Pandeminin olumsuz etkilerini hafifletip ekonomik olarak toparlanmanın toplumun her kesiminde gerçekleşmesi sosyal transferlerin kapsayıcı ve sürekli olmasına bağlıdır. Bu bağlamda uygulanan politikaların belirlenmesinde kamu transferleri ile özel transferler arasındaki ilişkiyi anlamak oldukça önemlidir. Uzun vadede pandeminin olumsuz ekonomik etkilerinin hafifletilmesi, toplumun her kesiminde toparlanmanın gerçekleşip yoksulluğun giderilmesi ve gelir dağılımında eşitsizliğin azaltılmasında uygulanacak politikaların belirlenmesinde kamu ve özel

transferler arasındaki ilişkinin incelenmesini gerekli kılmıştır. Bu çalışma pandemi döneminde özel transferler ile kamu transferleri arasındaki ilişkiyi inceleyip birbirleri arasında pandemi döneminde dışlayıcılık etkisinin varlığını analiz etmesiyle literatüre katkıda bulunmaktadır. Çalışmada yapılan analiz sonucuna göre kamu transferlerinin özel transferleri dışlayıcı etkisinin bulunmaması pandemi sonrası dönemde ekonomik tahribatın hafifletilmesinde uygulanacak politikaların belirlenmesine yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Bu tez çalışması şu şekilde devam etmektedir. 2.bölüm ilgili literatürün genel bir görünümünü sunar. 3.bölüm kullanılan veriyi ve betimleyici istatistikleri sunarak ilgili dönemdeki yapıyı özetler. 4.bölüm ampirik analizi içermektedir. 5.bölümde de genel sonuçlar yer almaktadır.

2. LİTERATÜR

Özel transferler ile kamu transferleri arasındaki ilişkiyi inceleyen literatür özel transferlerin temelde dayandığı iki temel motivasyon güdüsü üzerinde durmuştur. Özel transferler teorik olarak fedakârlık ve değişim güdüsüyle motive edilmektedir. Becker (1974) sosyolojik ve antropolojik açıdan ele alınan birey davranışlarını ve etkileşimlerini ekonomik çerçeveden incelediğinde haneler arası özel transferlerin fedakâr bir güdüyle motive edildiğini görür. Hane reisini, gelirin hane üyeleri arasında yeniden dağıtımını sağlayan bir birey olarak tanımlar. Transfer mekanizması sosyal gelir ve sosyal çevre terimleri üzerinden açıklanırken gelirin yeniden dağıtımı fedakârca bir güdü ile yapılmaktadır. Özellikle kalabalık ailelerde özel transferler fedakârca bir güdü ile motive edildiğinde bireyler üzerinde doğal olarak sigorta etkisi yaratabilir. Özel transferlerin teoride fedakârca bir güdüyle motive edildiğini gösteren erken dönem çalışmaların aksine ampirik çalışmalarda motivasyon kaynağının değişim güdüsü olabileceğini de gösteren çalışmalar vardır.

Cox (1987) Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD)'de hane bireyleri arasındaki transferlerin motivasyonunu incelediği çalışmasında değişim güdüsünün ağır bastığını gözlemlemiştir. Hem fedakârlık güdüsünde hem de değişim güdüsünde alıcının geliri ile transfer alma olasılığı arasında negatif bir ilişki bulduklarında alıcının geliri ile transfer miktarı arasındaki ilişkiyi sorgulamışlardır. Transfer miktarı ile alıcının geliri arasındaki ilişkiyi incelediğinde değişim güdüsüyle hareket edildiğinde transfer miktarı ile alıcının geliri arasında pozitif bir ilişki gözlemlemiştir. Değişim güdüsü ekonomik refahın dağılımı üzerinde etkilidir. Transferlerin fedakârca motive edilmemesi kamu gelirinin yeniden dağıtımının ekonomik refah açısından kayda değer sonuçları olacağını gösterir.

Cox ve Rank (1992) yaşamlar arası transferlerin transfer motivasyonları üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında transfer kararının fedakârlık güdüsünden daha çok değişim güdüsüyle bağlantılı olduğunu gözlemlemiştir. Hem fedakârlık hem de değişim güdüsünde alıcının geliri ile transfer alma olasılığı arasında negatif bir ilişki bulmuşlardır. Bağışçının geliri arttıkça transfer olasılığı artar. Değişim modelinde alınan transfer miktarı ile alıcı geliri arasında pozitif bir ilişki gözlemlemiştir. Kamu transferleri hem fedakârlık hem de değişim güdüsünde özel transferleri dışlayıcı etki göstermiştir. Künemund ve Rein (1999) birbirinden farklı

sosyal yardım sistemlerine sahip olan beş farklı gelişmiş ülkede (Kanada, Japonya, İngiltere, Almanya ve ABD) refah sistemlerinin dışlama etkisi üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Daha cömert refah sistemlerine sahip ülkelerde nesiller arası yardımlaşmanın dışlama etkisine maruz kalıp kalmadıklarına bakmışlardır. Almanya'daki yaşlıların hane dışındaki çocuklarından daha fazla yardım alma olasılığına sahip olduğu sonucuna ulaşırken İngiltere'nin en az yardım alan ülke olduğunu görmüşlerdir. Almanya'daki sosyal transfer sistemi özel transferleri dışlayan bir etki göstermemiştir. Bu durum Almanya'daki yaşlıların daha fazla gelire sahip olarak nesiller arası transferi değişim güdüsüyle yaptığını kanıtlar niteliktedir. Olgun bir refah devletinde aile dayanışmasının yerini kamu kaynakları alır.

Cox ve Jakubson (1995) ABD'de kamu transferlerinin yoksullukla mücadelede ne kadar etkili olduğunu araştırdıkları çalışmalarında fedakâr güdüyle yapılan özel transferler kamu transferlerinin dağıtımsal etkilerini olumsuz bir şekilde etkilerken değişim güdüsüyle yapılan özel transferlerin ekonomik refah dağılımı üzerinde pekiştirici bir etki yaptığını gözlemlemişlerdir. Kang (2004) Nepal'de hane halkı verilerini kullanarak özel transferler ile kamu transferleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada birçok çalışmanın aksine fedakarca motive edilen özel transferlerin kamu transferleri tarafından dışlanmadığını gözlemlemiştir.

Künemun and Rein (1999) Almanya'daki refah sisteminin özel transferleri dışlayıcı etkisi olmadığını gözlemlese de Reil-Held (2006) yaşlı bireyleri hedef alarak yapılan kamu transfer yardımlarında dışlayıcılık etkisi gözlemlemiştir. Almanya'daki kamu ve özel transferler arasındaki ilişkiyi yaşlı bireylerin transfer alıcı ve transfer sağlayıcısı olmaları üzerinden incelemiştir. Yaşlı bireylere yapılan kamu transferi ile yaşlıların verdiği özel transferler arasında pozitif bir ilişki görülürken yaşlılara yapılan kamu transferi ile yaşlıların aldığı özel transferler arasında negatif bir etki yani dışlayıcılık etkisi gözlemlemiştir.

Juarez (2009) Meksika'da 2001 yılında başlayan bir sosyal transfer programının yaşlıların aldığı kamu transferleri ve yeniden dağıtım mekanizmasının alınan özel transferler üzerindeki etkisini incelemiştir. Meksika'daki yaşlıların gelirindeki bir artışın özel transferler üzerinde dışlayıcı etki yarattığını görmüştür. Özellikle düşük gelirli yaşlı bireylerde dışlayıcılık etkisinin daha fazla olduğunu gözlemlemiştir.

Amuedo-Dorantes ve Juarez (2015) 2007 yılında Meksika'nın kırsal kesimindeki 55 yaş ve üzerindeki grupları hedef alan bir kamu transferinin yaşlıların ailelerinden aldığı özel transferleri dışladığını gözlemlemişlerdir. Bu dışlama etkisinin yurt içi işçi dövizini azalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Programın yurt içinde daha çok bilinmesinden dolayı yurt içi işçi dövizini alma olasılığı yurt dışı işçi dövizini alma olasılığına göre daha çok düşmüştür. Yaşlı erkek bireylere göre yaşlı kadınların dışlamanın etkisinden daha çok etkilendiğini gözlemlemişlerdir.

Jensen (2003) Güney Afrika'da devletin emekli maaşlarında yüksek artış yapmasının özel transferler üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarında kamu transferlerinin çocuklarından yaşlılara gelen özel transferleri büyük oranda dışlayıcı etki yaptığı görülmüştür. Emeklilere evden uzakta yaşayan göçmen çocuklarından yapılan özel transferleri yaklaşık olarak 0.30 randlık bir azalmaya yol açmıştır.

Fan (2010) Tayvan'daki emeklilik programının emeklilerin ve çocuklarının gelirinde ve refahında bir artış sağladığına ve bu emeklilik programının çocuklarından emekli alıcılara yapılan özel transferleri dışladığı görülmüştür. Jung ve diğ. (2016) Güney Kore'de kamu emeklilik programının genişletilmesi sonucunda yaşlılara çocuklarından veya kardeşi gibi yakınlarından gelen özel transferlerin dışlandığını görmüşlerdir. Genişletilen kamu emeklilik programı yaşlıların toplam harcamalarında herhangi bir artış sağlamamıştır. Dışlama etkisinin yalnız veya sadece eşiyile yaşayan emekliler için daha belirgin olduğunu gözlemlemişlerdir.

Nikolov ve Adelman (2019) Çin'de yaşlılık yoksulluğu riskini azaltmak için uygulanan bir emeklilik programının haneler arası transferi nasıl etkilediğini görmek için yaptıkları çalışmalarında, programın özel transferleri küçük bir dışlama etkisiyle beraber yetişkin çocuklarından yaşlı ebeveynlerine olan transferleri azalttığını gözlemlemişlerdir. Kamu transferlerinin özel transferleri dışlama etkisi cinsiyet üzerinde de farklı sonuçlar doğurmaktadır. McKernan ve diğ.(2005) Bangladeş'teki resmi ve gayri resmi transferleri cinsiyet üzerinden incelemişlerdir. Gayri resmi transferlerin daha çok düşük gelirli hanelere yapılması fedakârca güdüyle hareket edildiğini düşündürmektedir. Analiz sonuçları resmi transferlerin gayri resmi transferleri kısmen dışladığını kanıtlamıştır. Kadınlar daha çok resmi kaynaklardan transfer alırken erkeler hem resmi hem de gayri resmi kaynaklardan transfer alarak kadınlara göre transferlerden daha çok yararlanırlar.

Aldieri ve Fiorillo (2015) İtalyan hane halkının aldıkları transferlerin motivasyonunu araştırdıkları çalışmalarında alıcının geliri ile transfer alma olasılığı arasında negatif bir ilişki olduğunu görmüşlerdir. Bağışçının geliri ile transferin gerçekleşme olasılığı arasında ise pozitif bir ilişki vardır. Fedakârlık güdüsüyle hareket edildiğinde alıcının geliri ve transfer miktarı arasında ters ilişki varken değişim güdüsüyle hareket edildiğinde alınan miktar ve gelir arasında pozitif bir ilişki vardır. Hane reisi kadın olan hanelerin, iyi eğitilmiş hane reislerinin, akrabalarıyla sıkça görüşenlerin veya çalışmayan bireylerin transfer alma olasılığı daha yüksektir. Kamu transferlerinin özel transferler üzerinde dışlayıcılık etkisinin olduğunu gözlemlemişlerdir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki özel transfer motivasyonları genel olarak gelişmiş ülkelere göre farklılık göstermektedir. Aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerde kamu transferlerinin özel transferleri dışlayıcılık etkisinin de gelişmiş ülkelere göre değişiklik gösterdiğini kanıtlayan çalışmalar vardır. Cox ve Jimenez (1992), gelişmekte bir ülke olan Peru’da kısmen yaşlı bireyleri hedef alan bir sosyal güvenlik harcamasının özel transfer miktarını ne kadar azalttığını görmek için ampirik bir analiz yapmışlardır. Sosyal güvenlik yardımlarının gençlerden yaşlı nesillere olan özel transferleri yüzde yirmi oranında azalttığını gözlemlemişlerdir.

Albarran ve Attanasio (2002) Meksika kırsalındaki yoksul haneleri hedef alan bir rastgeleleştirilmiş refah programı olan Progres’a’nın kamu ve özel transferler üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Kontrol ve tedavi grubu olarak ayrılan hanelerde program, özel transferlerin hem alınma olasılığını hem de miktarını önemli ölçüde dışlamıştır. Cox ve diğ. (2004) özel transferlerin alıcı gelirine duyarlılığını daha iyi incelemek için kamu gelirleri yeniden dağıtımı az olan Filipinler’i seçmişlerdir. Düşük gelirli hane grupları için kamu transferlerinin özel transferleri dışlama etkisi oldukça fazla iken yüksek gelirli haneler için yüksek değildir. Bu dışlama etkisi keskin ve doğrusal olmayan bir şekilde gözlemlenmiştir. Kim ve Choi (2011) Güney Kore ve Tayvan’da gelir eşitsizliği ve yoksulluğu azaltmak için son zamanlarda artan kamu transferlerinin özel transferlerle ilişkisini inceledikleri çalışmalarında özel transferlerin gelir eşitsizliği ve yoksulluğu azaltmada kamu transferlerinden daha etkili olduğunu gözlemlemişlerdir. Bu etkinin görülmesinde Doğu Asya ülkelerindeki aile merkezli kültür yapısının etkili olduğunu düşünmüşlerdir.

Cox ve diğ.(2006) gelişmekte olan ÷lkelerde karşılařtırılmalđ olarak yaptıkları analizlerinde farklı ÷lkelerdeki birbirinden farklı kamu transferlerinin haneler arası transferi nasıl etkilediğini incelemişlerdir. ÷lkeler farklı olsa da incelenen bir÷ok ÷lkede gelir akışı gelir dağılımının alt ucundaki hanelere ve hane reisi kadın olan hanelere doğrudur. Kapsamlı ve cömert emeklilik yardımlarının olduğu ÷lkelerde yardımların özel transferler yoluyla daha az karşılandđı gör÷lmüştür.

Kang ve Lee (2003) Kore’de hane halkı panel verilerini kullanarak yaptıkları çalışmalarında fedakârca motive edilen özel transferlerin kamu transferleri tarafından dıřlandđını gözlemlemişlerdir. Kamu transferlerinin toplam gelir üzerinde herhangi bir etkiye sahip olamayıp başarısız olduğu sonucuna varmışlardır.

Gibson ve diğ.(2011) gelişmekte olan dört ÷lkede (Çin, Endonezya, Papua Yeni Gine, Vietnam) özel transferlerin alıcıların transfer öncesi gelirlerine ne kadar duyarlı olduklarını incelemişlerdir. Özel transferler ve alıcı gelirleri doğrusal olmayan bir zeminde incelendiğinde dışlama etkisinin yaygın olarak gör÷lmediği sonucuna ulaşmışlardır. Kananurak ve Sirisankanan (2017) Tayland’da son otuz yıldaki özel transferlerin hangi güdüyle motive edildiğini inceledikleri çalışmalarında ÷lke geliştikçe hem kırsal hem de kentsel bölgelerde özel transferlerin fedakârca güdüyle motive edildiğini gözlemlemişlerdir.

Nikolov ve Bonci (2020) gelişmekte olan ÷lkeler özelinde özel transferlerin kamu transferlerine verdiği tepkileri eleştirel olarak inceledikleri çalışmalarında dışlama etkilerinin sebeplerini daha iyi görmemizi sağlarlar. Gough (1996) Türkiye, İspanya, Portekiz, İtalya ve Yunanistan’daki sosyal yardım programlarını ve etkilerini karşılařtırılmalđ olarak incelediği çalışmasında Türkiye’yi sosyal yardımların oldukça geri kaldđı refah sisteminin gelişmediği bir ÷lke olarak analiz etmiştir.

Türkiye’de sosyal yardımların ve politikalarının etkilerinin incelendiği çalışmalar vardır. Buğra ve Adar (2008) Türkiye’de sosyal yardım özelliklerinin belgelenmesini özetler. Buğra ve Keyder (2006) Türkiye’de giderek artan kamu transferlerine dikkat çekerek yoksulluğu azaltmada aile ilişkilerinin önemini de vurgulamıştır.

Grütjen (2007) Türkiye’deki sosyal sorumlulukların piyasa, devlet ve aile arasında bölüşümünü incelediği çalışmada Türkiye’deki refah rejiminin gelişmemiş olması sosyal sorumlulukları ve yardımları aile bağlarının kaderine bıraktığını gözlemlemiştir. Türkiye’deki sosyal transferler merkezi yapısına aileyi almasıyla Güney Avrupa modeline oldukça benzemektedir. Kaya (2010) yoksulluğu azaltmada aile içi dayanışmanın büyük önemine değinmiştir. Parçalı bir sosyal yardım sistemine sahip olan Türkiye’de aile içi dayanışmanın öneminin kamu transferlerinin hangi düzeyde olduğunu görmek açısından oldukça önemli olduğunu gözlemlemiştir.

Başlevant (2014) Türkiye’deki sosyal transferlerin yeniden dağıtımçı etkisini incelediği çalışmada sosyal transferlerin artmasının Türkiye’de gelir eşitsizliğini azaltmada etkili olduğunu gözlemlemiştir. Emeklilik ve işsizlik yardımlarının da refah üzerinde pozitif bir etki yarattığını gözlemlemiştir. Tekgüç (2018) Türkiye’deki yoksulluk ve gelir eşitsizliğini transferler üzerinden incelemiştir. Türkiye’deki sosyal yardım ödemelerinin düzensiz yardımlara göre daha fazla olduğunu görmüştür. Düzenli yardımların belirli bir gelir grubuna kadar gelir ile pozitif ilişkisini bulurken düzensiz yardımların gelir ile ters orantılı olduğunu gözlemlemiştir.

Dayar ve Akıncı (2020) 1987-2016 döneminde kamu sosyal transfer harcamalarının kişisel gelir dağılımı üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında kamu sosyal transferlerinin artmasının Gini katsayısını düşürdüğünü kişisel gelirleri arttırıcı ve gelir eşitsizliğini azaltıcı bir etki yaptığını gözlemlemiştir.

Pelek ve Polat (2022) 2008-2015 yılları arasındaki hane halkı verilerini kullanarak özel ve kamu transferleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Gelişmiş ülkelerin aksine Türkiye’de özel transferlerin daha çok fedakârlık güdüsüyle motive edildiğini görmüşlerdir. Fedakârlık güdüsü analiz yapılan yıllar boyunca azalmıştır. Kamu transferlerinin özel transferleri bireysel düzeyde yapılan transferlerde dışladığını gözlemlemiştir.

COVID-19 pandemisi ekonomiler üzerinde büyük şoklara neden olan küresel etkileri oldukça yıkıcı bir pandemidir. Birçok ülkenin ekonomisinde makro düzeyde şoklara neden olmuştur. Ekonominin birçok alanını etkilediği için araştırmacılar bu etkileri gözleme ve pandeminin oluşturduğu tahribatı düzeltmek için politika önerileri sunma ihtiyacı hissetmişlerdir. Kısa sürede bu dönemi farklı açılardan inceleyen çalışmalar vardır.

Kaneda ve diğ. (2021) Japonya’da pandeminin olumsuz etkilerini azaltmak için finans yöntemi uygulaması olan Money Forward ME üzerinden elde edilen bilgilerle koşulsuz nakit programının tüketim üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Tüketim durumu hane halkı özelliklerine göre değişiklik göstermektedir ve likidite probleminin beklenen bir şekilde tüketim üzerinde etkisi vardır. Yapılan yardımların birçok harcama kategorisi üzerinde olumlu etkiler gösterdiğini gözlemlemişlerdir.

Murakami ve diğ. (2021) COVID-19 pandemisinin Filipinler gibi havaleye bağımlı bir ülkede havalelerin hane halkının refahı üzerindeki etkisini incelemişlerdir. COVID-19 pandemisinden önceki dönemde göçmenlere bağlı bölgelerdeki hanelerin verileri kullanılmıştır. Hane halkı türüne göre havalelerin hane halkı refahı üzerindeki etkisi değişiklik göstermektedir. Özellikle hane halkı sorumlusunun erkek ve düşük eğitilmiş olma durumunda havalelerin hane halkının refahını etkileme olasılığı daha fazladır. Yapılan projeksiyon sonucunda pandeminin etkisiyle kişi başına düşen hane halkı harcamasının bir yıl içinde %1-2 oranında azalacağı sonucuna varmışlardır. Ve bu düşüşün özellikle gıda dışı harcamalarda gerçekleşeceği öngörülmüştür.

Nakamura ve Suzuki (2002) Japonya’da istihdam edilen Filipinli bakım çalışanlarının verilerini kullanarak pandemi döneminde finansal destek ve bireysel fedakârlık ile uluslararası havale motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada göçmenlerin çalıştıkları ülkelerden aldıkları herhangi bir nakit transferinin havale tutarları üzerinde olumlu bir etkisi olurken çalışanların çalıştıkları ülkeden bir nakit transfer aldıktan sonra fedakârca bir içgüdüyle kendi ülkelerine para gönderme olasılıklarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Göçmenlerin ev sahibi ülkeden aldıkları desteğin bir dışlama etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir. Japonya’daki ekonomik teşviklerin göçmenler açısından karşılığı uluslararası para transferi olmuştur.

Shimizutani ve Yamada (2021) Tacikistan’da COVID-19 pandemisinin çeşitli hane halkları ve göç üzerindeki etkisini salgın öncesi ve salgın sonrası olacak şekilde yüksek frekanslı hane halkı panel veri seti kullanarak incelemişlerdir. Para transferleri son yıllarda Tacikistan’ın gayri safi yurtiçi hasılasının (GSYİH)’nin dörtte birini aşmaktadır. Pandeminin etkisi göçmenlerden gelen transferler üzerinde keskin ve kısa dönemli olmuştur.

3. VERİ

Türkiye’deki kamu sosyal transferleri ve özel transferler arasındaki ilişkiyi inceleyebilmek için bu çalışmada TÜİK’in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Panel Mikro Veri Seti kullanılmıştır. Bu anket çalışması Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında, Türkiye’deki hane halkı geliri ve fert düzeyindeki gelir bilgileri hakkında zengin bir veri seti sunmaktadır. Anket çalışmasından elde edilen bilgiler aynı zamanda bireylerin geliri ve borçluluk durumlarını, yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim seviyesi ve işgücü durumu hakkında da bilgi verir. Hane halkı geliri ve transferler arasındaki etkileşimi incelemek için 2019-2022 yıllarını kapsayan dört yıllık bir panel veri seti kullanılmıştır. 2019-2020 yılları pandemi öncesini 2021-2022 yılları ise pandemi dönemini kapsayacak şekilde analizler yapılmıştır.

Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi her yıl için hem kesit hem de panel veri olmak üzere iki ayrı veri seti sunmaktadır. Bu çalışmadaki analiz hane halkı düzeyinde yapıldığı için hane halkını oluşturan bireylerin dört yıllık bilgileri esas alınmıştır. GYKA’da gelir bilgileri hakkında bazı kısıtlar vardır. Bireylerin ve hane halkının gelir bilgileri anket verilerinden bir önceki yıla aittir. Fakat ankette elde edilen bilgiler mevcut durumlarını yansıtmaktadır. Yani 2019-2020 yılları aslında 2018-2019 yıllarının gelirlerini ifade etmektedir. 2021-2022 yılları ise 2020-2021 yıllarının gelir değişkenlerini belirtmektedir. Bu nedenle 2019-2020 yılları pandemi öncesi, 2021-2022 yılları pandemi dönemi diye adlandırılmıştır. Özel transferler yalnızca hane halkı düzeyinde izlenebilmektedir. Bu sebeple analiz hane halkı düzeyinde yapılmaktadır.

Bu çalışmada transferler ve gelir değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek için bazı değişkenler kullanılmıştır. Net özel transferler, hane halkı düzeyinde alınan aynı ve nakdi özel transferler ve nafaka gelirlerinden verilen aynı ve nakdi özel transferler ile verilen nafakanın çıkarılmasıyla elde edilmiştir. Kira desteğinin belirli yaş gruplarında sürekli olması nedeniyle alınan özel transferlere eklenmiştir. Böylelikle model daha kapsamlı bir hale gelmiştir. Net özel transferler ile etkileşim gücü yüksek olan transfer öncesi gelir de analize dahil edilmiştir. Transfer öncesi gelir, hane halkı gelirinden özel transferler, kamu transferleri ve vergilerin çıkarılmasıyla elde edilmiştir.

Özel transferler ve kamu transferleri arasındaki ilişkiyi gözlemleyebilmek ve herhangi bir dışlama etkisi olup olmadığını anlamak için analize kamu transferleri dahil edilmiştir. Kamu transferleri, analiz dönemi boyunca hane halkı düzeyinde alınan nakdi ve aynı sosyal yardımlar, alınan nakdi ve aynı çocuk yardımları ve kira yardımlarının değeri gibi referans döneminde alınan konut yardımlarından oluşmaktadır. Emeklilik gelirleri de kamu yardımları ve özel transferler arasındaki ilişkiyi analiz etmek için oldukça önemli bir değişkendir. Emeklilik gelirleri referans dönemi boyunca hanedeki emekli bireyin elde ettiği emeklilik gelirleri, emeklilik ikramiyesi ve sakatlık, gazilik ve malulen emeklilik gelirlerinin toplamından oluşmaktadır.

Bağımlılık gelirleri diye adlandırdığımız değişken hanedeki bireyin analiz dönemi boyunca elde ettiği ölüm tazminatı dahil dul ve yetim maaşlarının toplamından oluşmaktadır. Özellikle hane tipi ve demografik değişkenlerle birlikte incelendiğinde transferler üzerindeki etkisi daha anlaşılır şekilde görülmektedir.

Özel transferler ve kamu transferleri arasındaki ilişkiyi daha iyi anlayabilmek için hane halkı sorumlusunun medeni durumu, eğitim düzeyi, yaşı, cinsiyeti ve sağlık durumu da incelenmiştir. Hane türü de transferler hakkında önemli bilgiler vermektedir. Türkiye’de hane tipi alınan transferin türünü ve büyüklüğünü etkileyen önemli faktörlerden biridir. Hane büyüklüğü ve hanenin ekonomik durumu da alınan özel ve kamu transferleri hakkında bilgi vermektedir.

Veri setinde birey bazında her bireyin eğitim durumu yer almaktadır. Çalışmada eğitim bilgisi kullanılarak bazı düzenlemeler yapılmıştır. Eğitim bilgisi hane halkı sorumlusu ve eşinin eğitim durumu ile sınırlandırılmıştır. Hanenin eğitim düzeyinin belirlenmesi için eğitim değişkeninin ortalama değeri alınmıştır. Hane türü hanede yaşayan bireylerin durumları göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Tek bireyden oluşan haneler tek kişilik hane halkı, hanede çekirdek aileden başka bireyler de varsa çekirdek aile ve diğer kişiler, hanede çekirdek aile olmadan yaşayan bireyler varsa çekirdek aile olmayan birden fazla kişi, çocuksuz çekirdek aileler sadece eşler diye adlandırılmıştır. Hane çekirdek aileden oluşuyorsa eşler ve çocuklar, ebeveynlerden biri herhangi bir sebeple hanede bulunmuyorsa tek eş ve çocuklar diye adlandırılmıştır.

Transfer alımına, miktarına ve transfer türüne etki eden bir başka değişken de medeni durumdur. Medeni durum hane halkı sorumlusu ile sınırlandırılmıştır. Evli, hiç evlenmedi, eşi vefat etti, boşandı ve ayrı yaşıyor diye sınıflara ayrılmıştır. Hane halkı sorumlusunun sağlık durumu diye adlandırılan değişken bireyin en az 6 aydır devam eden fiziksel veya ruhsal herhangi bir sağlık problemi nedeniyle günlük yaşantısında bir sınırlama olup olmadığını belirtir. Hane sayısı referans dönemdeki haneleri belirtirken, hane büyüklüğü hane tipine ve hanedeki birey sayısına göre ortalama değerleri belirtir. Hanenin borçluluk durumu hanenin bir yıl içinde kredi kartı, taksit ve diğer borçlarının ödenememesi durumuna göre oluşturulmuştur. Hanenin borçluluk durumu ekonomik durumu hakkında bilgi vererek hanenin alacağı transfer türüne ve transfer miktarına etki etmektedir. Hanenin içinde bulunduğu konutta kiracı olması alabileceği transfer türü hakkında bilgi verir.

3.1. Betimsel İstatistikler

Bu çalışmada pandemi dönemindeki kamu ve özel transferler arasındaki ilişkiyi incelemek için oluşturulan veri setini üç döneme ayırarak daha iyi kıyas yapmayı amaçladık. Tablo 3.1 pandemi öncesi, pandemi dönemi ve tüm analiz dönemi için analizde kullandığımız hanelerin gelir ve transfer değişkenleri, ekonomik durumu ve demografik yapısı hakkında bilgi verir. Belirtilen yıllardaki gelir ve parasal değişkenler bir önceki yıla aittir. O yüzden 2019-2020 yılları aslında pandemi öncesi dönemi 2021-2022 yılları ise pandemi dönemini belirtmektedir.

Tablo 3.1 Betimsel İstatistikler

	Ortalama		
	Pandemi Öncesi	Pandemi Dönemi	
	2019-2020	2021-2022	2019-2022
Transfer Öncesi Gelir	36.21 (45.44)	38.95 (132.3)	37.58 (98.92)
Kamu Transferleri	0.25 (1.22)	0.37 (1.49)	0.31 (1.36)
Net Özel Transferler	0.88 (8.05)	1.07 (7.52)	0.97 (7.79)
Emeklilik Gelirleri	9.27 (17.67)	9.91 (17.31)	9.59 (17.49)
Bağımlılık Gelirleri	2.14 (7.47)	2.36 (7.38)	2.25 (7.43)
Hane Sorumlusunun Medeni Durumu			
Hiç Evlenmedi	0.04 (0.20)	0.04 (0.20)	0.04 (0.20)
Eşi Vefat Etti	0.10 (0.30)	0.10 (0.31)	0.10 (0.30)
Boşandı	0.04 (0.19)	0.04 (0.21)	0.04 (0.20)
Ayrı Yaşıyor	0.00 (0.09)	0.00 (0.09)	0.00 (0.09)
Hane Sorumlusunun Eğitim Durumu	7.19 (4.21)	7.31 (4.22)	7.25 (4.22)
Hane Tipi			
Tek Kişilik Hane Halkı	0.10 (0.30)	0.11 (0.31)	0.10 (0.31)
Çekirdek Aile ve Diğer Kişiler	0.11 (0.31)	0.10 (0.30)	0.11 (0.31)
Sadece Eşler	0.19 (0.39)	0.18 (0.38)	0.18 (0.39)
Çekirdek Aile Olmayan Birden Fazla Kişi	0.01 (0.12)	0.01 (0.11)	0.01 (0.12)
Tek Eş ve Çocuklar	0.06 (0.25)	0.06 (0.25)	0.06 (0.25)
Kiracı	0.24 (0.42)	0.22 (0.41)	0.23 (0.42)
Hanenin Borçlarını Ödeyememesi	1.46 (1.90)	1.75 (1.96)	1.60 (1.94)
Hane Sorumlusunun Sağlık Durumu	0.41 (0.49)	0.41 (0.49)	0.41 (0.49)
Hane Büyüklüğü	3.50 (1.80)	3.56 (1.81)	3.53 (1.80)
Hane Sorumlusunun Yaşı	49.60 (14.74)	51.04 (14.43)	50.32 (14.60)
Kadın Hane Sorumlusu	0.20 (0.40)	0.22 (0.41)	0.21 (0.41)
Hane Sayısı	12.272	12.272	24.544

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti

*Tüm parasal değişkenler 1000 TL olarak ifade edilmiştir ve 2021 yılı fiyatlarıyla reelleştirilmiştir.

*Standart sapmalar parantez içinde belirtilmiştir.

*Parasal değişkenler bir önceki yıla aittir.

Tüm analiz dönemi 2019-2022 yıllarından oluşurken 2019-2020 yılları pandemi öncesi dönemi 2021-2022 yılları ise pandemi dönemini kapsar. Gelir değişkenleri anket yapılan yıldan bir önceki yıla ait olduğu için 2019-2020 yılları aslında 2018-2019 yıllarının parasal değişkenlerini ifade etmektedir. Bu yüzden 2019-2020 yılları pandemi öncesi dönem diye adlandırılmaktadır. 2021-2022 yılları da aslında 2020-2021 yıllarının parasal değişkenlerini ifade etmektedir. Bu sebeple 2021-2022 yılları pandemi dönemi diye adlandırılmaktadır.

Tablo 3.1’de analiz için oluşturulan veri setindeki değişkenlerin dönemlere göre ortalama değerleri ve parantez içinde belirtilen standart sapmaları vardır. Transfer öncesi gelirler hanelerin transfer almaları üzerinde önemli bir belirleyicidir. Transfer öncesi gelir hanenin ekonomik durumu hakkında bilgi verdiği için sinyal etkisi görmektedir. Pandemi öncesine kıyasla pandemi dönemi transfer öncesi gelir 36.21’den 38,95 bin TL’ye yükselse de analiz dönemi boyunca haneler ortalama 37.58 birim transfer öncesi gelire sahiptirler. Standart sapmanın değişmesi pandemi döneminde transfer öncesi gelirin pandemi öncesi döneme kıyasla daha çok değişiklik gösterdiğini belirtmektedir.

Pandemi öncesi dönemde haneler ortalama 0,25 bin TL kamu transferi alırken pandemi döneminde haneler ortalama 0,37 bin TL kamu transferi almışlardır. Standart sapmanın yükselmiş olması kamu transferlerinin haneler arasında pandemi döneminde daha çok değişiklik gösterdiğini anlatmaktadır.

Net özel transferler pandemi öncesi dönemde ortalama 0,88 bin TL’den pandemi dönemi 1,07 bin TL’ye yükselmiştir. Pandeminin olumsuz etkilerini hafifletmek için pandemi döneminde ortalama olarak hem kamu transferleri hem de net özel transferler az da olsa artmıştır. Bir kamu sosyal yardımı sayılan emeklilik gelirleri de pandemi döneminde artmıştır. Pandemi öncesi 9,27 bin TL olan emeklilik gelirleri pandemi döneminde 9,91 bin TL’ye yükselmiştir. Standart sapmanın düşmüş olması emeklilik gelirlerinin haneler arasında daha eşit dağıldığını gösterir.

Dul ve yetim aylıklarından oluşan bağımlılık geliri de pandemi öncesi döneme kıyasla artmıştır. Pandemi öncesi dönemde 2,14 bin TL olan bağımlılık gelirleri pandemi döneminde 2,36 bin TL olmuştur. Analiz dönemi boyunca da 2,25 bin TL’dir. Tüm analiz dönemi boyunca en fazla ortalamaya sahip olan transfer türü emeklilik gelirleridir. En az yapılan sosyal transfer ise kamu transferleridir. Her iki dönemde de

hane sorumlularının medeni durumu aynıdır. Hane sorumlularının ortalama %4'ü hiç evlenmemişken ortalama olarak %10'unun eşi vefat etmiştir. Hane sorumlularının ortalama %4'ü ise boşanmıştır. Hane sorumlusunun eğitim durumu da alınan transferleri ve transfer miktarını etkileyen faktörlerdendir. Her iki analiz döneminde de hane sorumlusunun eğitim durumu çok fazla farklılık göstermemektedir. Pandemi döneminde hanenin ortalama eğitim seviyesi 7,19'dan 7,31'e yükselmiştir. Analiz dönemi boyunca hane halkı sorumlularının eğitim seviyesinde ortalama olarak hafif bir artış vardır.

Hane türü de alınan transferlerin türünü belirleme de önemli bir etkidir. Analiz dönemi boyunca hane tipinde ciddi bir değişiklik olmamıştır. Pandemi öncesinde tek kişilik hane halkı %10'dan pandemi döneminde %11'e yükselmiştir. Pandemi öncesinde hanelerin ortalama %11'i bir çekirdek aile ve hanede çekirdek aileden başka yaşayan kişilerden oluşurken bu oran pandemi döneminde %10'a düşmüştür. Pandemi öncesi dönemde hanelerin ortalama %19'u çocuk sahibi olmayan sadece eşlerden oluşan hanelerdir. Pandemi dönemi bu oran %18'e düşmüştür. Her iki dönemde de hanelerin ortalama %1'i çekirdek aile olmayan fakat bir hanede yaşayan birden fazla kişiden oluşur. Tüm analiz döneminde hanelerin ortalama %6'sı tek eşin hane sorumlusu olduğu ve çocuklardan oluşan hanelerdir.

Analiz dönemi boyunca hanelerin ortalama %23'ü kiracıdır. Pandemi öncesi dönemde %24 olan kiracı oranı pandemi dönemi %22'ye düşmüştür. Pandemi öncesi dönemde hanelerin ortalama 1,46'sı borçlarını ödemedeki zorluk çekerken pandemi döneminde bu oran 1,75'e yükselmiştir. Pandemi döneminde hanelerin transfer öncesi gelirleri az da olsa yükselse de borçlarını ödeme de zorluk çekmesi hanelerin pandemiden olumsuz etkilendiğini göstermektedir. Her iki dönemde de hane halkı sorumlusunun ortalama %41'i son 6 ayda sağlık durumunun iyi olduğunu ve sağlık durumunun günlük yaşantısına herhangi bir engelde bulunmadığını bildirmiştir. Her iki analiz döneminde de ortalama olarak hane büyüklüğü neredeyse aynıdır. Analiz dönemi boyunca haneler ortalama 3-4 bireyden oluşmaktadır.

Analiz döneminde hane sorumlularının ortalama yaşı 50'dir. Kadın hane sorumlusu pandemi öncesine göre artış göstermiştir. Pandemi öncesi ortalama olarak hane sorumlusunun kadın olma durumu %20 iken pandemi dönemi hane sorumlularının ortalama %22'si kadındır.

3.2 Hane Türüne Göre Transferler

Transfer türleri ve transfer miktarları hane türüne göre değişiklik göstermektedir. Analizde kullanılan veri setinde altı farklı türde hane tipi vardır. Yalnız yaşayan bireyler tek kişilik hane halkı diye adlandırılmıştır. Bir çekirdek aile ve beraberinde aynı hanede yaşayan diğer bireylerin de bulunduğu haneler çekirdek aile ve diğer kişiler olarak sınıflandırılmıştır. Aynı hanede yaşayan fakat çekirdek aile olarak kabul edilmeyen bireyler çekirdek aile olmayan birden fazla kişi olarak adlandırılmıştır. Çocuk sahibi olmayan veya çocukların hanede yaşamadığı ve hanede başka kişinin yaşamadığı aileler sadece eşler diye adlandırılırken çocuk sahibi olan aileler eşler ve çocuklar diye gruplandırılmıştır. Eşlerden birinin herhangi bir sebeple hanede olmadığı haneler ise tek eş ve çocuklar olarak adlandırılmıştır.

Tablo 3.2.1 Pandemi Öncesi Hane Türüne Göre Gelir Değişkenleri

Hane Tipi	Tek Kişilik Hane Halkı	Çekirdek Aile ve Diğer Kişiler	Çekirdek Aile Olmayan Birden Fazla Kişi	Sadece Eşler	Eşler ve Çocuklar	Tek Eş ve Çocuklar
Transfer Öncesi Gelir	30.54	28.61	36.78	32.78	42.12	22.61
Net Özel Transferler	2.17	0.39	3.97	-0.67	0.57	5.67
Kamu Transferleri	0.22	0.34	0.54	0.11	0.24	0.50
Emeklilik Gelirleri	9.95	8.53	6.63	23.39	4.67	5.01
Bağımlılık Gelirleri	9.57	3.64	8.88	0.17	0.03	8.10
Hane Sorumlusunun Yaşı	56.98	55.12	49.76	58.02	43.34	52.45
Hane Sayısı	1.273	1.387	199	2.336	6.248	829

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti

*Tüm parasal değişkenler 1000 TL olarak ifade edilmiştir ve 2021 fiyatlarıyla reelleştirilmiştir.

*Ortalama değerler alınmıştır ve parasal değişkenler bir önceki yıla aittir.

Tablo 3.2.1 pandemi öncesi diye adlandırdığımız 2019-2020 yıllarını kapsayan dönemde hane türüne göre gelir ve transfer değişkenlerinin ortalama değerlerini göstermektedir. Tek kişilik hane halkları ortalama 30,54 bin TL transfer öncesi gelir elde ederken çekirdek aile ve diğer kişilerden oluşan haneler ortalama 28,61 bin, çekirdek aile olmayan birden fazla kişiler ortalama 36,78 bin, sadece eşler ortalama

32,78 bin eşler ve çocuklardan oluşan haneler ortalama 42,12 tek eş ve çocuklu haneler ise ortalama 22,61 bin TL transfer öncesi gelire sahiplerdir. Transfer öncesi en düşük kazanca sahip olan hane, tek eş ve çocuklardan oluşan hane türüdür.

Pandemi öncesinde tek kişilik hane türleri ortalama 2,17 bin net özel transfer alırken, çekirdek aile ve diğer kişiler ortalama 0,39 bin, çekirdek aile olmayan birden fazla kişi tipine sahip haneler ise ortalama 3,97 bin TL net özel transfer almışlardır. Sadece eşlerden oluşan hane türleri ortalama -0,67 bin net özel transfer almışlardır. Eşler ve çocuklardan oluşan hane tipleri ortalama olarak 0,57 bin net özel transfer alırken tek eş ve çocuklardan oluşan hane tipi ortalama 5,67 bin TL almıştır. Pandemi öncesinde en yüksek net özel transfer alan hane tek eş ve çocuklardan oluşan hane türüdür.

Tek kişilik hane halkları ortalama 0,22 bin TL kamu transferleri alırken çekirdek aile ve diğer kişilerden oluşan hane tipi ortalama olarak 0,34 bin, çekirdek aile olmayan birden fazla kişiye sahip hane türü ise ortalama 0,54 bin TL kamu transferi almıştır. Pandemi öncesinde sadece eşlerden oluşan hane türü ortalama 0,11 bin, eşler ve çocuklar ortalama 0,24 bin, tek eş ve çocuklar ise ortalama 0,50 birim TL kamu transferi almışlardır. En yüksek kamu transferi çekirdek aile olmayan birden fazla kişiden oluşan hane türüne yapılırken onu takiben en yüksek kamu transferi tek eş ve çocuklara yapılmaktadır. Tek eş ve çocuklu hane sorumluları daha çok kadın ve belli bir yaş ortalamasının üstünde olduğu için daha fazla kamu transferi almışlardır. Bağımlılık gelirleri de bunu destekler niteliktedir. Tek kişilik hane halkları ortalama 9,57 bin, çekirdek aile ve diğer kişiler ortalama 3,64 bin, çekirdek aile olmayan birden fazla kişi ortalama 8,88 bin TL bağımlılık geliri almıştır. Sadece eşler 0,17 ve eş ve çocuklar ortalama 0,03 bin alırken tek eş ve çocuklar ortalama 8,10 bin TL bağımlılık geliri almışlardır. Tek eş ve çocuklu hane türünün hem kamu transferini hem de bağımlılık gelirlerinin yüksek olması gelir açısından daha kırılgan ve zayıf bir grup olduğunu göstermektedir.

Hane sorumlularının yaşlarıyla beraber değerlendirildiğinde en yüksek yaş ortalamasının sadece eşler olması ve bu hane türünün emeklilik gelirlerinin yüksek olması ortalamada emekli grubu olduğunu göstermektedir. En az emekli gelirleri eşler ve çocuklardan oluşan hane türüne aittir. Tek kişilik hane halkının yaş ortalamasının 57 olması ve hem emeklilik hem de bağımlılık gelirlerinin yüksek olması bu hane türünün de ekonomik açıdan kırılgan ve hassas bir grup olduğunu göstermektedir.

Pandemi öncesinde ortalama olarak hane tiplerinin yaşı 44'ün üstündedir. Analizde en çok hane sayısına sahip hane türü ise ortalama 6,248 ile eşler ve çocuklardan oluşan hane türü olurken en az hane sayısına sahip hane türü çekirdek aile olmayan birden fazla kişi olmuştur.

Tablo 3.2.2 Pandemi Dönemi Hane Türüne Göre Gelir Değişkenleri

Hane Tipi	Tek Kişilik Hane Halkı	Çekirdek Aile ve Diğer Kişiler	Çekirdek Aile Olmayan Birden Fazla Kişi	Sadece Eşler	Eşler ve Çocuklar	Tek Eş ve Çocuklar
Transfer Öncesi Gelir	33.57	30.11	32.30	34.67	45.47	25.55
Net Özel Transferler	3.24	0.68	1.22	-0.39	0.63	5.27
Kamu Transferleri	0.41	0.39	0.76	0.15	0.33	1.01
Emeklilik Gelirleri	10.33	9.06	9.18	25.66	5.06	4.83
Bağımlılık Gelirleri	10.70	3.94	9.11	0.20	0.04	8.09
Hane Sorumlusunun Yaşı	60.50	54.03	55.48	61.25	44.43	52.26
Hane Sayısı	1.371	1.315	166	2.258	6.311	851

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti

*Tüm parasal değişkenler 1000 TL olarak ifade edilmiştir ve 2021 yılı fiyatlarıyla reelleştirilmiştir.

*Ortalama değerler alınmıştır ve parasal değişkenler bir önceki yıla aittir.

Tablo 3.2.2 pandemi dönemi diye adlandırdığımız 2021-2022 yıllarını kapsayan dönemde hane türüne göre gelir ve transfer değişkenlerinin ortalama değerlerini göstermektedir. 2021-2022 yılları pandemi döneminde transfer öncesi gelirden çekirdek aile olmayan birden fazla kişiden oluşan hane türü hariç diğer hane türlerinde artış vardır. Pandemi öncesi dönemde olduğu gibi pandemi döneminde de en fazla transfer öncesi gelire sahip hane türü eşler ve çocuklardan oluşan hane türüdür. Her iki dönemde de en az transfer öncesi gelire sahip hane türü tek eş ve çocuklardan oluşan hanedir. Çekirdek aile olmayan birden fazla kişi ve tek eş ve çocuklardan oluşan hane türü hariç diğer tüm hane türlerinde pandemi öncesi döneme göre net özel transferler artış göstermiştir. Pandemi döneminde en fazla net özel transfer alan hane türü ortalama 5,27 bin TL ile tek eş ve çocuklardan oluşan hane türüdür.

Pandemi öncesi döneme kıyasla pandemi dönemi kamu transferlerinde tüm hane türlerinde artış gözlemlenmektedir. Pandemi döneminde pandeminin yarattığı tahribatı hafifletmek için kamu transferleri artmıştır. Pandemi döneminde en fazla kamu transferi alan hane türü tek eş ve çocuklardan oluşan hane türüdür. Hem pandemi öncesi hem de pandemi dönemi en yüksek emekli gelirlerinin sadece eşlerden oluşan hane türüne ait olması ve her iki dönemde de en az kamu transferlerinin yine sadece eşler olması emeklilik gelirlerinden yararlandıkları için bu hane türünün kamu transferlerinden daha az yararlandıklarını gösterir. Pandemi döneminde en düşük emeklilik geliri tek eş ve çocuklardan oluşan hane türüne aittir.

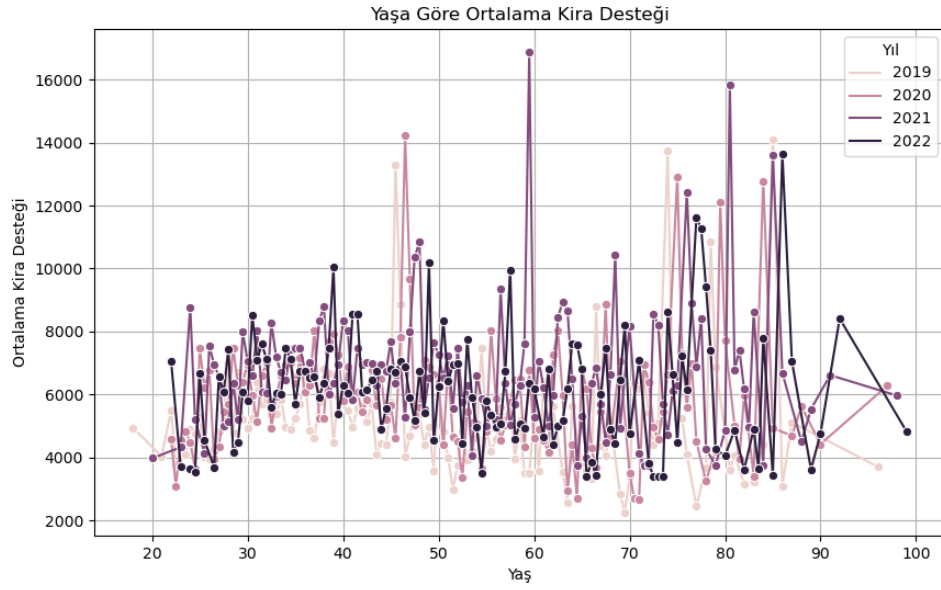
Kamu transferlerindeki durum neredeyse bağımlılık gelirlerinde de gözlemlenmektedir. Tek eş ve çocuklardan oluşan hane türü hariç diğer tüm hane türlerinde bağımlılık gelirleri pandemi öncesi döneme göre artış göstermektedir. Pandemi döneminde en az bağımlılık geliri alan hane türü eşler ve çocuklardan oluşan hane türüdür. Bu dönemde en fazla bağımlılık gelirini de tek kişilik hane halkından oluşan hane türü almıştır.

Hane sorumlusunun yaşı pandemi döneminde ortalama 45'in üstündedir. Eşler ve çocuklardan oluşan hane türü 6.311 ile en çok hane sayısına sahip hane türü olarak yerini korumuştur. Her iki dönemde de çekirdek aile olmayan birden fazla kişi en az hane sayısına sahip hane türüdür.

3.3 Transfer Türleri ve Demografik Değişkenler

Demografik değişkenler alınan transferin özel transfer veya kamu transferi olma durumuna etki eder. Demografik değişkenler ayrıca alınan transferlerin miktarına da etki eden faktörlerdendir. Analizde hane halkı sorumlusunun yaşı, eğitim düzeyi ve cinsiyeti gibi değişkenlerin alınan transfer türüne ve miktarına nasıl bir etkide bulunduğu gözlemlenmiştir.

Yıllara göre yapılan analizlerde yaş ve cinsiyet düzeyi gibi değişkenlerin transfer miktarında değişiklik gösterdiği gözlemlenmiştir. Alınan kira desteği belirli yaş gruplarında analiz dönemi boyunca sürekli olduğu için alınan özel transferlere eklenerek analiz daha kapsamlı hale getirilmiştir.

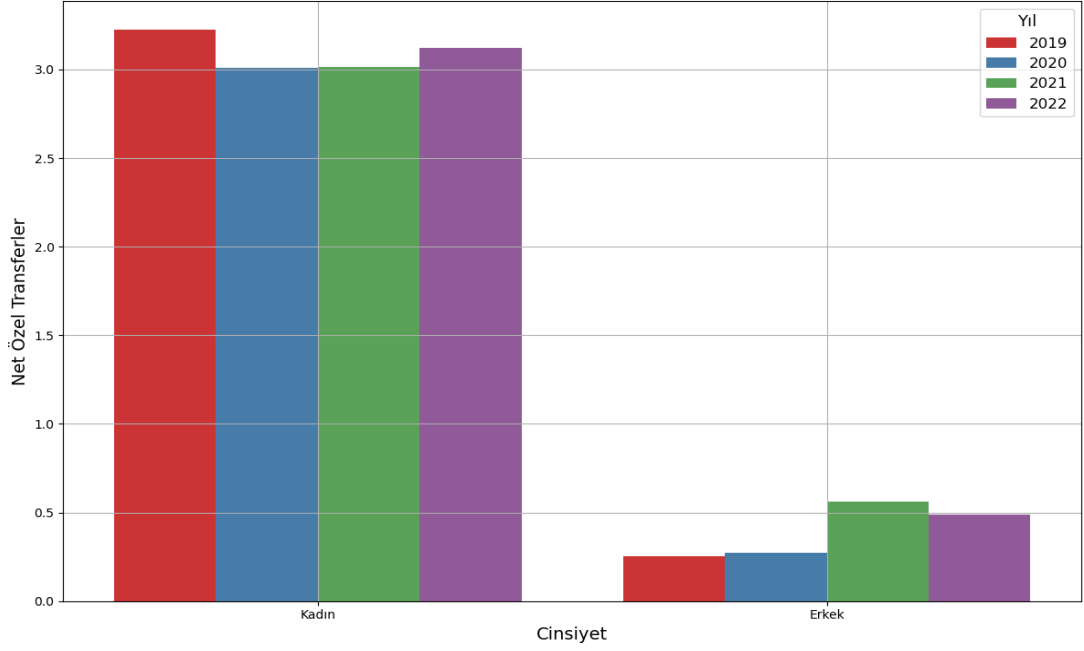
Şekil 3.3.1 Yaşa Göre Alınan Ortalama Kira Desteği

*Şekil 3.3.1 TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti kullanılarak hesaplanmıştır.

*Kira desteğinin ortalama değerleri alınmıştır.

*Analiz yılları parasal olarak bir önceki yılları temsil etmektedir.

Şekil 3.3.1 analiz dönemi boyunca yıllar içinde hane sorumlusunun yaşına göre aldığı ortalama kira desteğini göstermektedir. 30 ile 50 yaş grubunda 2021-2022 yani aslında 2020-2021 yıllarını kapsayan dönem en fazla kira desteği alınan dönem olmuştur. 60-90 yaş grupları arası en fazla miktarda kira desteği alan yaş grubu olmuştur. Tüm yıllarda kira desteği dalgalı bir haldedir.

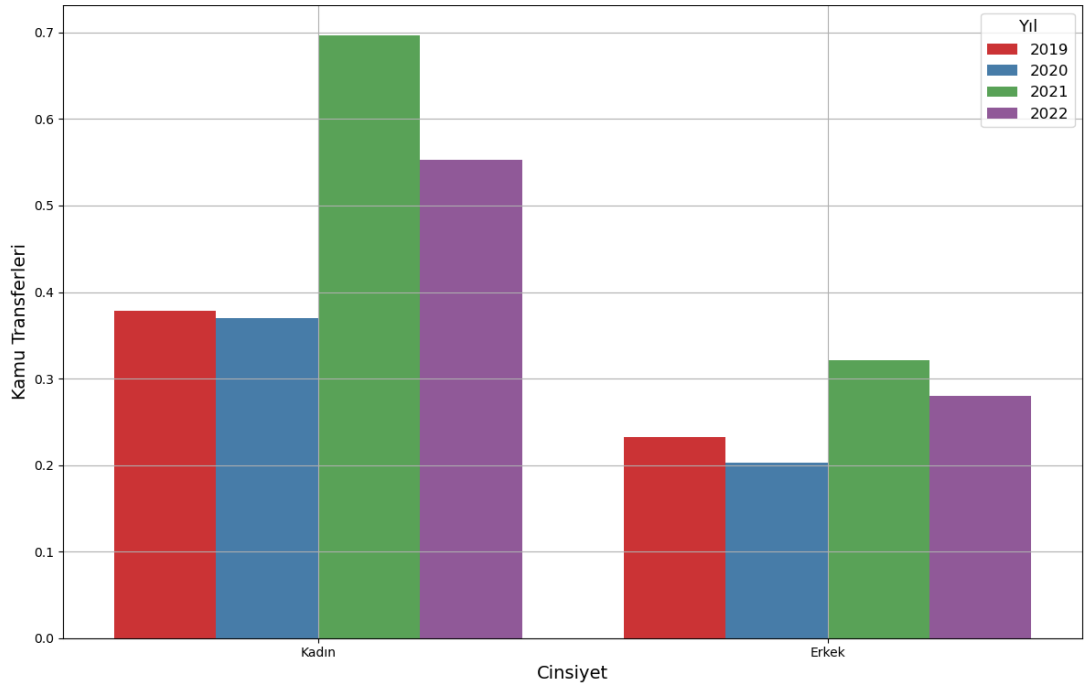

Şekil 3.3.2 Cinsiyet ve Net Özel Transferler Arasındaki İlişki

*Şekil 3.3.2 TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti kullanılarak hesaplanmıştır.

*Anket yılları parasal olarak bir önceki yılı temsil etmektedir.

Şekil 3.3.2 yıllara göre net özel transferlerin cinsiyet özelinde nasıl değiştiğini göstermektedir. Net özel transferlerin her bir aralığı %12,5'lik dilimlere denk gelmektedir. Analiz dönemi boyunca tüm yıllarda kadınlar erkeklere göre daha çok net özel transfer almışlardır. Kadınlar en çok net özel transferi şekle göre 2019 yılında alırlar fakat parasal değişkenler bir önceki yılı temsil ettiği için aslında 2018 yılında almışlardır. Erkekler de şekle göre 2021 yılında fakat aslında 2020 yılında almışlardır. Kadınlar şekle göre 2020-2021 yılında ama aslında 2019-2020 yılında diğer yıllara göre daha az net özel transfer alırken erkekler 2019 yılında ama aslında 2018 yılında en az net özel transferi almışlardır.

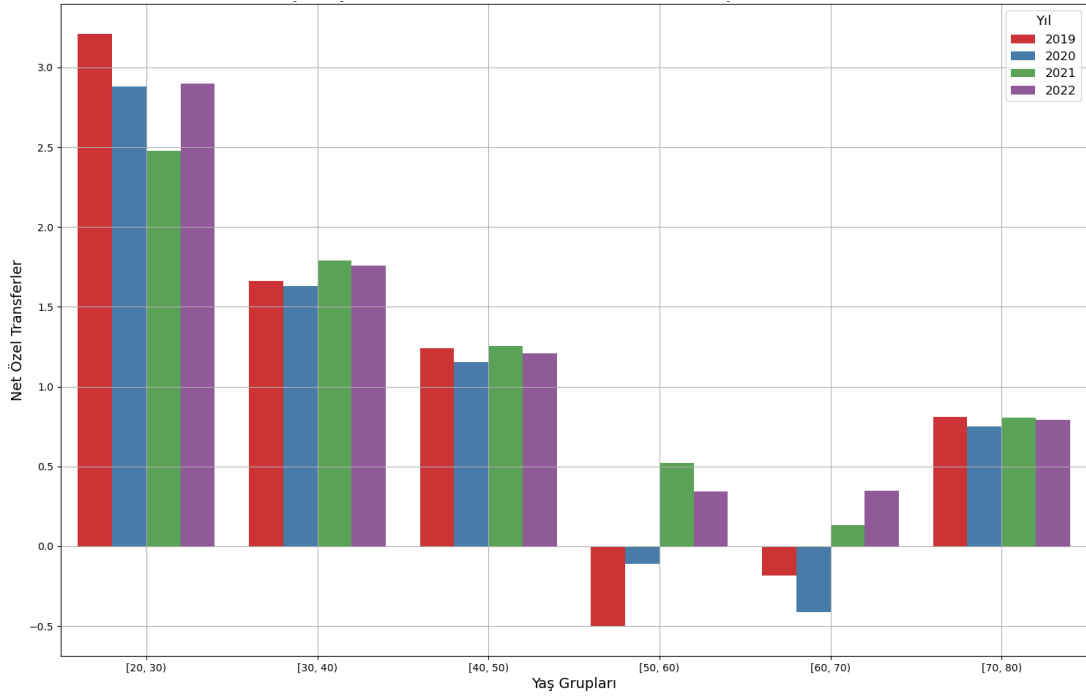

Şekil 3.3.3 Cinsiyet ve Kamu Transferleri Arasındaki İlişki

*Şekil 3.3.3 TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti kullanılarak hesaplanmıştır.

*Anket yılları parasal olarak bir önceki yılı temsil etmektedir.

Şekil 3.3.3 yıllara göre kamu transferlerinin cinsiyet özelinde nasıl değiştiğini göstermektedir. Kamu transferlerinin her bir aralığı %12,5'lik dilimlere denk gelmektedir. Analiz dönemi boyunca tüm yıllarda kadınlar erkeklere göre daha fazla miktarda kamu transferi almıştır. Şekle göre 2021 fakat gelir değişkenlerinin anketten dolayı bir yıl öncesine ait olması nedeniyle aslında 2020 yılında hem kadınlarda hem erkeklerde en fazla kamu transferi alınan yıl olmuştur. Yani analiz döneminde pandemi yılına denk gelen 2020 yılı en fazla kamu transferinin yapıldığı yıl olmuştur. Kamu transferleri şekle göre 2022 aslında 2021 yılında hem kadınlarda hem erklerde 2021 aslında 2020 ye göre düşüşe geçmiştir. Şekle göre 2022 aslında 2021 yılında kamu transferleri düşse de kadınlarda 2019-2020 aslında 2018-2019 yılına göre halen fazladır. Hem kadınlarda hem de erklerde en az kamu transferi şekle göre 2020 aslında 2019 yılında alınmıştır.

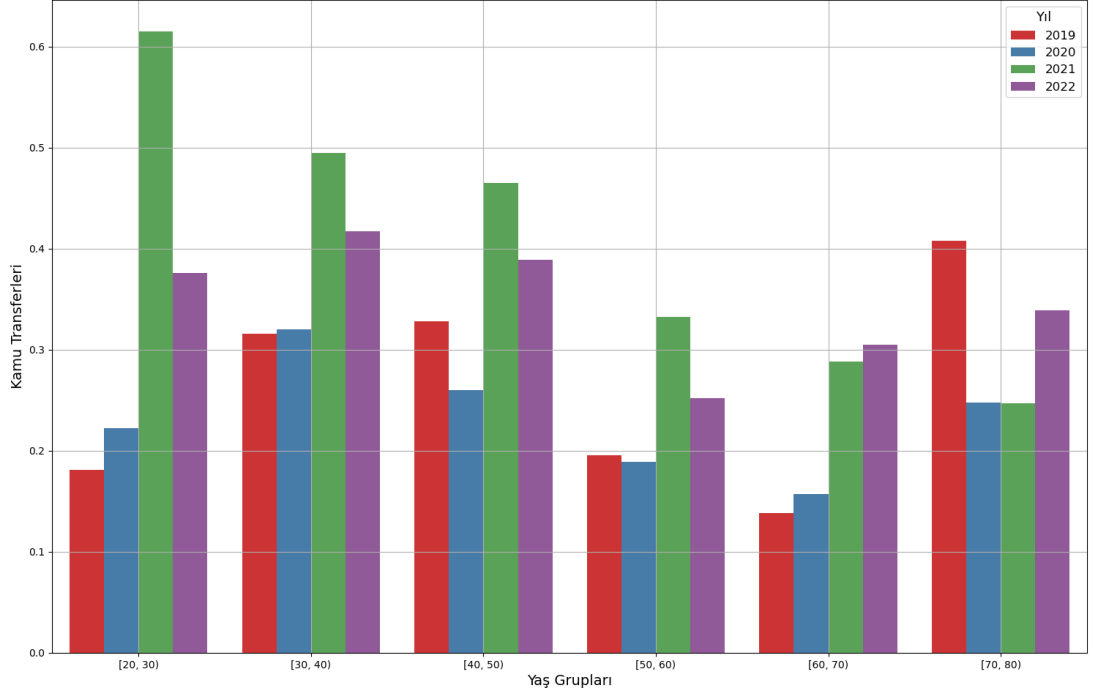

Şekil 3.3.4 Yaş Grupları ve Net Özel Transferler Arasındaki İlişki

*Şekil 3.3.4 TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti kullanılarak hesaplanmıştır.

*Anket yılları parasal olarak bir önceki yılı temsil etmektedir.

Şekil 3.3.4 farklı yaş gruplarına göre net özel transferlerin yıllar içindeki değişimini göstermektedir. En fazla net özel transfer alan yaş aralığı 20-30 yaş grubu olurken en az net özel transfer alan 50-70 yaş aralığıdır. Öyle ki 50-70 yaş aralığında eksi net özel transfer vardır. Pandemi öncesi diye adlandırdığımız yıllarda 50-70 yaş aralığı daha çok özel transfer vermişlerdir. 30 ile 80 yaş aralığında pandeminin olumsuz etkilerini hafifletmek için şekle göre 2021-2022 ama bir önceki yılın gelir değişkenlerini temsil ettiği için aslında 2020-2021 yıllarında diğer yıllara göre net özel transferler artmıştır. Pandeminin toplumun tüm kesimlerini etkilemesi ve hem transfer alıcıların hem de transfer vericilerin bu ekonomik atmosferden etkilenmesiyle 20-30 genç yaş grubunda en az net özel transfer şekle göre 2021 aslında 2020 yılında alınmıştır.

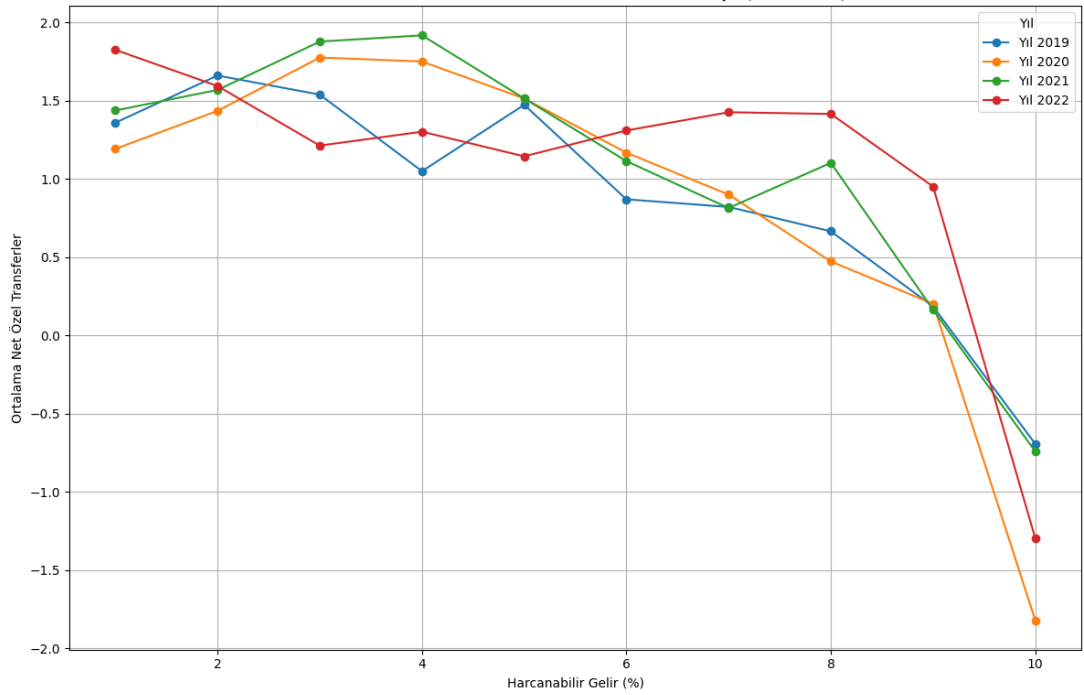

Şekil 3.3.5 Yaş Grupları ve Kamu Transferleri Arasındaki İlişki

*Şekil 3.3.5 TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti kullanılarak hesaplanmıştır.

*Anket yılları parasal olarak bir önceki yılı temsil etmektedir.

Şekil 3.3.5'te kamu transferlerinin yıllara göre yaş gruplarında nasıl değiştiği gösterilmiştir. Analiz dönemi boyunca neredeyse tüm yaş gruplarında en fazla kamu transferi şekle göre 2021 yılında fakat anketteki parasal değişkenlerin bir yıl önceki bilgileri içermesi nedeniyle 2020 yılı en fazla kamu transferinin yapıldığı yıldır. Şekle göre 2021 yılı aslında 2020 yılında yaş ilerledikçe kamu transferi miktarı düşmektedir. 50 yaşından sonra kamu transferleri düşmüştür. Genç yaş gruplarında, 20-30 ve 30-40 yaş gruplarında diğer yaş gruplarına göre daha fazla miktarda kamu transferi alınmıştır. 60-80 yaş grubu hariç diğer yaş gruplarında 2020 yılındaki kamu transferi artışından sonra şekle göre 2022 ama aslında 2021 yılında kamu transferleri düşmüştür. Neredeyse tüm yaş gruplarında pandemi dönemi diye adlandırdığımız 2021-2022 yılları diğer yıllara göre en fazla kamu transferinin yapıldığı dönemdir. Pandeminin olumsuz etkilerini hafifletmek için kamu transferleri artmıştır.

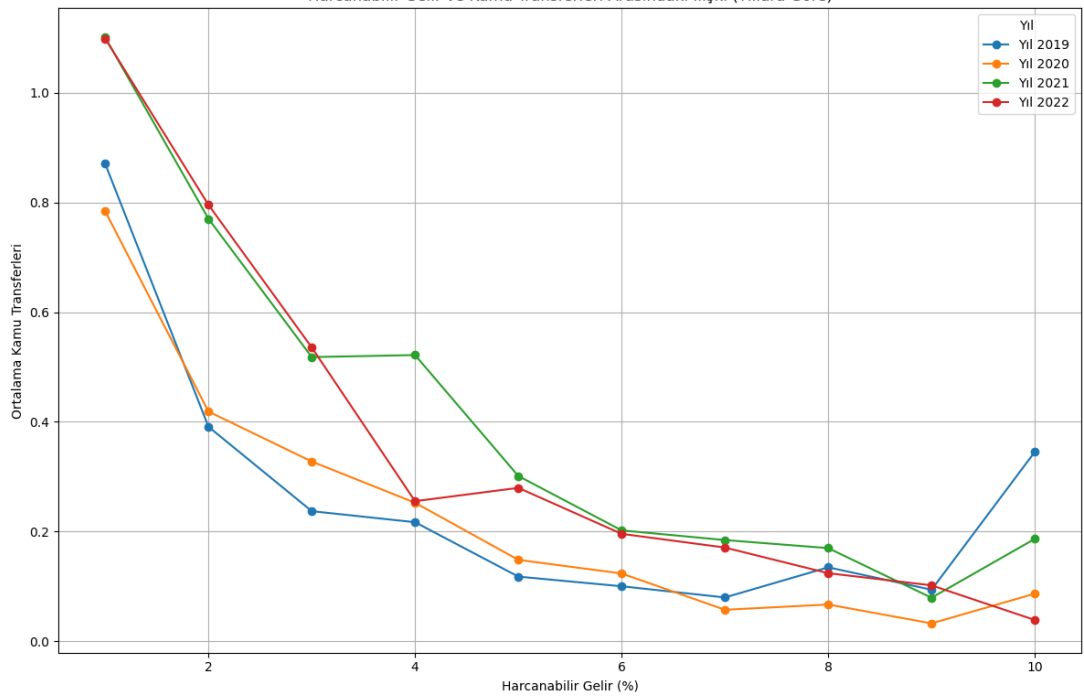
Şekil 3.3.6 Harcanabilir Gelir ve Net Özel Transfer Arasındaki İlişki

*Şekil 3.3.6 TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti kullanılarak hesaplanmıştır.

*Harcanabilir gelir yüzde olarak ifade edilmiştir ve net özel transferlerin ortalaması alınmıştır.

*Anket yılları parasal olarak bir önceki yılı temsil etmektedir.

Şekil 3.3.6 harcanabilir gelir ve net özel transfer arasındaki ilişkinin yıllara göre nasıl değiştiğini görselleştirmektedir. Harcanabilir gelir yüzdelik dilimler ile ifade edilmiştir ve net özel transferlerin ortalama değerleri alınmıştır. Genel olarak harcanabilir gelir arttıkça net özel transferler düşmüştür. 2022 yılı ama aslında 2021 yılı için harcanabilir gelire göre net özel transferler düşüş eğilimindeyken harcanabilir gelirin %60 ile %90 aralığında ortalama net özel transferler artmıştır. 2019 yılı ama aslında 2018 yılında harcanabilir gelirin %50 seviyesindeki yükselme hariç net özel transferler düşmüştür. 2020-2021 yıllarında harcanabilir gelir arttıkça net özel transferler de artarken harcanabilir gelirin %40 seviyesinden sonra net özel transferler düşüş eğilimi göstermiştir. 2020 yılı ama aslında 2019 yılı net özel transferlerin harcanabilir gelire göre en düşük seviyeden başladığı yıldır. Harcanabilir gelirin %90 seviyesinden sonra tüm yıllarda ortalama net özel transferler negatife dönüşmüştür.

Şekil 3.3.7 Harcanabilir Gelir ve Kamu Transferleri Arasındaki İlişki

*Şekil 3.3.7 TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti kullanılarak hesaplanmıştır.

*Harcanabilir gelir yüzde olarak ifade edilmiştir ve kamu transferlerinin ortalaması alınmıştır.

*Anket yılları parasal olarak bir önceki yılı temsil etmektedir.

Şekil 3.3.7 harcanabilir gelir ve kamu transferleri arasındaki ilişkinin yıllara göre nasıl değiştiğini gösterir. Harcanabilir gelir yüzdelik dilimlere ayrılmıştır ve bu yüzdelik dilimlere göre ortalama kamu transferleri gözlemlenmiştir. Genel olarak harcanabilir gelir arttıkça kamu transferleri azalmıştır. Yani haneler daha fazla harcanabilir gelire sahip oldukça kamu transferlerinden daha az yararlanmışlardır. Yıllara göre ortalama kamu transferleri farklı seviyelerden başlamıştır. Şekle göre 2019 ve 2020 yılları ama aslında 2018 ve 2019 yılları harcanabilir gelire göre en az kamu transferi yapılan yıllardır. 2021 ve 2022 yılları benzer seyir izlemişlerdir. Analizde pandemi dönemi olarak adlandırdığımız zamana denk gelmektedir ve pandeminin etkilerini hafifletmek için en fazla kamu transferinin yapıldığı yıllardır. Bu yıllarda ortalama kamu transferinin başlangıç seviyeleri de şekle göre 2019 ve 2020 yılına göre daha üst seviyededir.

4. VERİNİN MODELLENMESİ

Özel transferleri motive eden güdüyü anlamak kamu transferleri ile arasındaki bağı anlamak için de önemlidir. Özel transferler iki tür motivasyona sahiptir. Fedakârlık güdüsüyle yapılan özel transferler ve değişim güdüsüyle yapılan özel transferler vardır (Cox, 1987). Bu çalışmada özel transferleri motive eden güdüyü anlayarak kamu transferleri ile özel transferler arasında dışlama etkisinin olup olmadığını görmek için tobit analizi yapıldı.

Bağımsız değişken olarak net özel transferler kullanıldı. Net özel transferler alınan ayni ve nakdi özel transferlerden ve nafaka gelirlerinden verilen ayni ve nakdi özel transferler ve nafaka giderlerinin çıkarılmasıyla elde edildi. Alınan kira desteğinin sürekli bir yapıda olduğu düşünülerek alınan özel transferlere eklendi ve analiz daha kapsamlı hale getirildi. Birkaç bağımsız değişken kullanıldı ve ilk bağımsız değişken olarak transfer öncesi gelir tercih edildi. Transfer öncesi gelir bireylerin gelirlerinden özel ve kamu transferleri ve vergilerin çıkarılmasıyla oluşturuldu. İkinci bağımsız yani açıklayıcı değişken olarak kamu transferleri tercih edildi. Kamu transferleri hane düzeyinde alınan ayni ve nakdi çocuk yardımları, sosyal yardımlar ve alınan konut desteklerinden oluşmaktadır.

Net özel transferler üzerinde etkisi olduğu düşünülen bir başka açıklayıcı gelir değişkeni emeklilik gelirleridir. Emeklilik gelirleri hanedeki emekli bireyin elde ettiği emeklilik gelirleri, emeklilik ikramiyesi ve sakatlık, gazilik ve malulen emeklilik gelirlerinden oluşmaktadır. Bir başka sosyal transfer olan bağımlılık gelirleri de net özel transferleri etkilemektedir. Bağımlılık gelirleri hanedeki bireyin elde ettiği ölüm tazminatı dahil dul ve yetim maaşlarının toplamından oluşmaktadır. Hane halkı sorumlusunun bazı demografik özelliklerinin de net özel transferler üzerindeki etkisi incelendi. Hane halkı sorumlusunun yaşını, cinsiyetini, eğitim durumunu, sağlığını ve ekonomik durumunu belirten değişkenler de analize dahil edildi.

Model şu şekilde kuruldu:

$$T_{i,t} = B_0 + B_1 G_{i,t} + B_2 K_{i,t} + B_3 E_{i,t} + B_4 D_{i,t} + \gamma X_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

$T_{i,t}$, net özel transferleri temsil etmektedir. $T_{i,t}$, hanelerin net özel transfer aldığı anda tobit analizinde belirtilen miktar kadar transfer aldığını belirtir. $G_{i,t}$, transfer öncesi geliri temsil ederken $K_{i,t}$, kamu transferlerini sembolize eder. $E_{i,t}$, hanedeki bireyin aldığı emeklilik gelirlerini $D_{i,t}$, hanedeki bireyin aldığı bağımlılık gelirlerini temsil eder. $X_{i,t}$ hanenin demografik özelliklerini belirten vektördür. Hane sorumlusu hakkında bilgi verir.

Hane sorumlusunun yaşını, cinsiyetini, medeni durumunu, eğitim seviyesini, sağlık durumunu ve oturduğu konutun kira durumunu içerir. Ayrıca hanenin oturduğu konut tipini ve hanenin karşılaştığı ekonomik sorunlarla başa çıkıp geçimini sağlama durumunu da belirtir. $\varepsilon_{i,t}$ ise hata terimidir. B_0 sabit terimi ifade etmektedir. Transfer miktarları belirlenirken B katsayıları maksimum olabilirlik (maximum likelihood) ile belirlenmiştir.

Analiz değerlendirilmesi yapıp katsayılar yorumlanırken literatürle uyumlu olarak hareket edilmiştir. Özel transferleri motive eden iki ana güdü vardır. Fedakârlık ve değişim güdüsü bireylerin özel transfer yapmasının temel motivasyonlarıdır. $B_1 < 0$ ise özel transferler fedakârlık motivasyonu ile yapılmıştır. $B_1 > 0$ olduğu durumda ise özel transferlerin değişim teorisi motivasyonu ile yapıldığı ifade edilir (Cox, 1987). Kamu transferlerinin özel transferlerle olan ilişkisi incelendiğinde ise $B_2 < 0$ olduğu durumda kamu transferlerinin özel transferleri dışlama etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Özel transferler ve transfer öncesi gelirin birbiriyle bağlantılı olduğu durumlar olabilir. Bireyler veya haneler özel transferlerin sürekliliğine inanıp bir sonraki dönemde de özel transfer alacaklarını biliyorlarsa o dönem boyunca çalışmayabilirler. Bu durumda da transfer öncesi gelirleri düşer. Transfer öncesi gelirin düşmesi de özel transferin devamlılığını sağlayabilir. Bu bağlantı durumunun varlığının analizde dikkate alınması modeli daha güçlü kılabilir.

Tablo 4.1 Rassal Etkiler Tobit Analizi

	2019-2020	2021-2022	2019-2022
Net Özel Transferler			
Transfer Öncesi Gelir	-0.343*** (0.038)	-0.296*** (0.036)	-0.303*** (0.026)
Kamu Transferleri	0.113*** (0.036)	0.188*** (0.027)	0.149*** (0.021)
Emeklilik Gelirleri	-0.168*** (0.028)	-0.224*** (0.026)	-0.182*** (0.020)
Bağımlılık Gelirleri	-0.170*** (0.042)	-0.265*** (0.039)	-0.245*** (0.031)
Tek Kişilik Hane Halkı	1.986*** (0.592)	2.458*** (0.563)	2.769*** (0.420)
Çekirdek Aile ve Diğer Kişiler	1.162*** (0.415)	1.979*** (0.404)	1.313*** (0.309)
Çekirdek Aile Olmayan Birden Fazla Kişi	3.946*** (0.819)	3.546*** (0.876)	4.213*** (0.610)
Sadece Eşler	-0.479 (0.360)	-0.206 (0.362)	-0.312 (0.271)
Tek Eş ve Çocuklar	3.714*** (0.506)	4.429*** (0.515)	3.906*** (0.367)
Kiracı	0.668** (0.288)	1.784*** (0.285)	1.390*** (0.224)
Lojmanda Oturanlar	-0.033 (0.872)	2.428*** (0.824)	1.385** (0.677)
Kira Ödemeyenler	13.65*** (0.302)	13.37*** (0.300)	12.91*** (0.238)
Hane Sorumlusunun Eğitim Durumu	-0.151*** (0.034)	-0.118*** (0.033)	-0.168*** (0.028)
Cinsiyet	1.684*** (0.292)	1.309*** (0.258)	1.419*** (0.203)
Hane Sorumlusunun Yaşı	-0.085*** (0.012)	-0.031** (0.012)	-0.059*** (0.009)
Hane Sorumlusunun Sağlık Durumu	0.960*** (0.188)	0.599*** (0.172)	0.494*** (0.127)
Hanenin Borçlarını Ödeyememesi	-0.014 (0.042)	0.076* (0.040)	0.017 (0.029)
Hane Büyüklüğü	-0.692*** (0.103)	-0.446*** (0.091)	-0.444*** (0.074)
Hiç Evlenmeyenler	-0.349 (0.647)	-0.446 (0.628)	-0.318 (0.487)
Eşi Vefat Edenler	-0.273 (0.580)	0.437 (0.554)	0.384 (0.424)
Boşandı	0.181 (0.599)	-0.038 (0.574)	0.050 (0.429)
Ayrı Yaşıyor	1.250* (0.732)	0.150 (0.767)	0.825 (0.513)
constant	3.218*** (0.974)	-0.769 (0.967)	0.922 (0.760)
sigma u	6.359*** (0.134)	6.570*** (0.132)	6.291*** (0.114)
sigma c	3.613*** (0.066)	3.519*** (0.061)	4.185*** (0.045)
rho	0.755 (0.010)	0.777 (0.008)	0.693 (0.008)
Gözlem Sayısı	12,260	12,268	24,528

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Seti

*Tüm parasal değişkenler 2021 yılı fiyatlarıyla reelleştirilmiştir.

*Standart hatalar parantez içinde belirtilmiştir, ***p<0.01, **p<0.05, *p<0.

*Evli olanlar, eşli ve çocuklardan oluşan çekirdek aile ve ev sahibi olanlar referans kategori olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.1 net özel transferler ile net özel transferlere etki eden değişkenler arasındaki ilişkiyi rassal etkiler tobit analizi ile incelemektedir. Hanelerin net özel transfer alması durumunda ne kadar miktarda özel transfer aldığı rassal etkiler tobit analiz ile tahmin edilmiştir. 2019-2020 yıllarını kapsayan dönem pandemi öncesi dönem diye adlandırılırken 2021-2022 yıllarını kapsayan dönem pandemi dönemi diye adlandırılıp analiz edilen dönemlere göre ayrı ayrı yapılmıştır. Pandemi ve öncesi dönemlerin etkisini daha iyi incelemek için tüm analiz dönemini kapsayan yani 2019-2022 yıllarını içeren panel veri ile rassal etkiler tobit analizi birlikte incelenmiştir. Tablo 4.1'in birinci sütunu pandemi öncesi dönemi ikinci sütunu pandemi dönemini ve üçüncü sütunu analizdeki tüm panel veriyi kapsamaktadır. Pandemi öncesi dönemde 12,260 hane, pandemi dönemi 12,268 hane varken tüm analiz döneminde 24,528 hane vardır.

Hem pandemi öncesi hem de pandemi döneminde transfer öncesi gelirin net özel transferler üzerinde negatif bir etkisi vardır. Transfer öncesi gelirin her %1'lik artışında net özel transfer alma miktarı pandemi öncesinde %0.343 birim azalırken pandemi döneminde %0,296 birim azalmıştır. Pandemi döneminde transfer öncesi gelirin artışı özel transfer alma durumuna da daha az etki etmiştir. Hanelerin geliri arttıkça özel transfer alma durumu azalmıştır. Fakat pandemi döneminde özel transferlerin gelire duyarlılığı daha az görülmektedir. Bu sonuç analiz dönemi boyunca Türkiye'deki özel transferlerin fedakârlık motivasyonu ile yapıldığını gösterir.

Diğer merak edilen ilişki kamu transferlerinin net özel transferleri dışlama durumudur. Her iki dönemde de kamu transferlerinin net özel transferler üzerindeki etkisi pozitiftir. Pandemi öncesinde kamu transferlerindeki her %1'lik artış net özel transfer miktarını %0,113 birim arttırırken pandemi döneminde bu pozitif etki artarak %0.188 birim olmuştur. Analiz dönemi boyunca da kamu transferlerindeki her %1'lik artış özel transferler üzerinde dışlayıcı etkiye neden olmamıştır. Aksine pandemi öncesi döneme kıyasla pandemi dönemi kamu transferlerinin artışı özel transferleri daha da arttırmıştır.

Kamu transferlerinde görülen etki emeklilik gelirlerinde görülmemiştir. Bir kamu sosyal transferi sayılan emeklilik gelirleri her iki dönemde net özel transferleri dışlayıcı etkiye neden olmuştur. Pandemi öncesinde emeklilik gelirlerindeki her %1'lik artış net özel transferleri %0,168 birim azaltırken pandemi sonrası dönemde bu etki %0,224 birim olmuştur. Tüm analiz dönemi boyunca da emeklilik gelirlerindeki

%1'lik artış %0,182 birim net özel transferleri azaltmıştır. Analiz dönemi boyunca emeklilik gelirlerindeki artış net özel transferler üzerinde dışlayıcı bir etkiye neden olmuştur. Yani emeklilik gelirleri arttıkça net özel transferler azalmıştır.

Aynı durum bağımlılık gelirleri için de geçerlidir. Bir kamu sosyal yardımı sayılan dul ve yetim maaşları yani analizimizde bağımlılık geliri olarak adlandırdığımız gelir değişkeni arttıkça net özel transferler üzerinde dışlayıcı bir etkiye bulunmuştur. Bağımlılık gelirlerindeki her %1'lik artış net özel transferleri pandemi öncesinde %0,170 birim azaltırken pandemi döneminde de bu etki %0,265 birim olmuştur. Tüm analiz dönemi boyunca da bağımlılık gelirlerindeki %1'lik bir artış net özel transferleri %0,245 birim azaltmıştır. Hem emeklilik gelirlerinde hem de bağımlılık gelirlerindeki dışlayıcılık etkisinin pandemi döneminde artmasının pandeminin olumsuz etkilerinden transfer alıcılar kadar transfer vericilerin de etkilendiğini söyleyebiliriz.

Hane türünün de özel transfer alma miktarı üzerinde önemli etkisi vardır. Her iki dönemde de tek kişiden oluşan hane halkı eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek aileye göre daha fazla miktarda özel transfer alma olasılığına sahiptir. Tüm analiz dönemine bakınca bu etki artmıştır. Sadece eşlerden oluşan hane türü hariç diğer tüm haneler eşler ve çocuklardan oluşan hane türüne göre daha fazla net özel transfer alırlar. Çekirdek aile olmayan birden fazla kişiden oluşan hane türü hariç diğer tüm haneler pandemi döneminde pandemi öncesi döneme kıyasla daha fazla net özel transfer almışlardır.

Analiz dönemi boyunca kiracı olanlar ev sahibi olanlara göre daha fazla miktarda özel transfer almışlardır. Pandemi döneminde bu oran artmıştır. Lojmanda oturanlar pandemi öncesinde ev sahiplerine göre daha az net özel transfer alırken pandemi döneminde ev sahiplerine göre daha fazla özel transfer almışlardır. Kira ödemeyenler tüm dönemlerde ev sahiplerine göre daha fazla özel transfer alırken bu etki pandemi dönemi düşmüştür. Eğitim düzeyi arttıkça özel transfer alma miktarı azalmaktadır. Pandemi döneminde bu etki biraz azalsa da tüm analiz dönemine bakınca eğitim seviyesinin artması net özel transferleri azaltıcı bir etkiye sahiptir.

Analiz döneminde hane sorumlusunun medeni durumu özel transferler üzerinde evli olanlar referans alındığında anlamsız çıkmıştır. Sadece ayrı yaşayanlar pandemi öncesinde evli olanlara göre daha fazla net özel transfer almışlardır. Pandemi öncesi

dönemde bu etki daha az görülse de tüm dönemlerde kadın hane sorumluları erkeklere göre daha fazla miktarda net özel transfer almışlardır. Hane sorumlusunun yaşı arttıkça aldığı net özel transfer miktarı azalmıştır. Pandemi döneminde bu etki azalmıştır. Hane halkı sorumlusu pandemi döneminde karşılaştığı ekonomik zorluklarla başa çıkamayıp borçlarını ödeyemedikçe aldığı özel transfer miktarı artmaktadır.

Analiz dönemi boyunca hane halkı sorumlusunun sağlık durumu iyiye son 6 ay içinde herhangi bir ruhsal veya fiziksel hastalığı günlük işlerine engel değilse net transfer alma miktarı artış göstermektedir. Hane büyüklüğü arttıkça tüm analiz dönemi boyunca net özel transfer miktarı düşmüştür.

Rassal etkiler tobit analizi ile hem pandemi öncesini hem de pandemi dönemini kapsayan hanelerin net özel transfer alma durumlarına etki eden faktörler incelenmiştir. Analiz dönemi boyunca özel transferlerin fedakârca bir güdüyle motive edildiği görülmüştür. Kamu transferlerinin net özel transferleri dışlamadığı fakat emeklilik ve bağımlılık gelirlerinin net özel transferleri dışladığı görülmüştür.

5. SONUÇ

Kamu transferleri toplumda gelir eşitliğinin sağlanmasında ve yoksulluğun azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. Kamu transferlerinin bu görevi yaparken özel transferleri dışlamaması etkisini daha görünür kılacaktır. Bu çalışmada pandemi döneminde Türkiye’de kamu transferleri ve özel transferler arasındaki ilişkiyi incelemek için TÜİK’in Gelir ve Yaşam Koşulları Panel Veri Setini kullanarak 2019-2022 yılları arası dönem için rassal etkiler tobit analizi yapılmıştır. Analizin kapsamını genişletmek için alınan özel transferlere kira destekleri de eklenmiştir. Pandemi döneminin etkilerini daha iyi gözlemlemek için 2019-2020 yılları pandemi öncesi dönemi, 2021-2022 yılları ise pandemi dönemi diye adlandırılıp ayrı ayrı analiz edilmiştir.

Transfer öncesi gelirin net özel transferlerle olan ilişkisi incelendiğinde pandemi döneminde Türkiye’de özel transferlerin motivasyon kaynağının fedakârlık olduğu görülmektedir. Pandemi öncesine kıyasla pandemi döneminde fedakârlık motivasyonu azalmıştır. Kamu transferleri ile net özel transferler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise analiz dönemi boyunca kamu transferleri özel transferleri dışlamamıştır. Bu dönemde yaş ve cinsiyet gruplarına bakıldığında en çok kamu transferi 2020 yılında yapılmıştır. Kamu transferlerinin geliri artırıcı etkisi olmuştur. Emeklilik ve bağımlılık gelirleri gibi diğer sosyal yardımlar incelendiğinde analiz döneminde özel transferleri dışlayıcı etkisi olduğu görülmüştür. Sadece eşlerden oluşan hane türü hariç diğer haneler eşler ve çocuklardan oluşan hane türüne göre daha fazla özel transfer almışlardır.

Hane türüne göre bakıldığında sadece eşlerden oluşan hane türünün yaş grubunun yüksek olması ve kamu transferlerinden daha çok emeklilik gelirleri gibi sosyal yardımlardan yararlanıyor oluşları emeklilik veya bağımlılık gelirlerinden yararlanan hanelerin kamu ve özel transferlerden daha az yararlandığını göstermektedir. Tek kişilik hane halkları ya da tek eş ve çocuklardan oluşan haneler ekonomik açıdan daha kırılgan gruplar oldukları için ve kamu transferlerinin özel transferleri dışlayıcı etkisinin olmaması sonucu hem kamu transferlerinden hem de özel transferlerden yararlanmışlardır.

Eğitim seviyesi arttıkça net özel transferler azalmıştır. Eğitim seviyesi yüksek hanelerin daha çok harcanabilir gelire sahip olacağı düşünülürse transfer öncesi gelir seviyeleri de yüksek olur. Şekil 3.3.6 ve Şekil 3.3.7'yle tobit analizi birlikte değerlendirildiğinde eğitim seviyesi yüksek hanelerin daha fazla gelire sahip oldukları ve bu yüzden hem kamu transferlerinden hem de özel transferlerden daha az yararlandıkları söylenebilir. Analiz dönemi boyunca kadınlar erkelere göre hem daha fazla kamu transferleri hem de daha fazla özel transfer almışlardır. Tek eş ve çocuklardan oluşan ve tek kişilik hane türlerinin sorumluları daha çok kadın bireylerdir. Analiz döneminde kamu transferlerinin bu gruplara daha fazla yapılıyor oluşu kırılğan ve gelir konusunda daha hassas grupların hedeflendiğini göstermektedir. Yaş arttıkça özel transferler de azalmıştır.

Pandeminin yarattığı tahribattan dolayı transferlerden yararlanmak isteyen hane sayısı artmıştır ve yapılan kamu transferleri yeterli olmamıştır. Emeklilik ve bağımlılık gelirlerinin dışlayıcılık etkisinden dolayı özel transferler de yeterli gelmemiştir. Analiz dönemi boyunca kamu transferlerinin özel transferleri dışlayıcı etkisinin olmaması gelirin yeniden dağılımı üzerinde olumlu etkisinin daha iyi görülebileceğini göstermektedir. Bu noktada kamu transferlerinin optimal bir seviyeye ulaşması pandeminin olumsuz etkilerinin hafifletilmesinde önem arz etmektedir.

6. KAYNAKÇA

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024, Mayıs). *Aylık İstatistik Bülteni*. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: <https://www.aile.gov.tr/sghd/istatistik-sayfaları/aylik-istatistik-bulteni/> adresinden alındı

Albarran, P., & Attanasio, O. P. (2002). Do public transfers crowd out private transfers?. *WIDER Working Paper Series 006, World Institute for Development Economic Research (UNU-WIDER)*.

Aldieri, L., & Fiorillo, D. (2015). private monetary transfers and altruism: an empirical investigation on Italian families. *Economic Analysis and Policy*, 46, 1-15.

Amuedo-Dorantes, C., & Juarez, L. (2015). Old-age government transfers and the crowding out of private gifts: The 70 and above program for the rural elderly in Mexico. *Southern Economic Journal*, 81(3), 782-802.

Başlevent, C. (2014). Social transfers and income inequality in Turkey: how informative is the survey of income and living conditions? *Ekonomi-tek- International Economics Journal*, 3(3), 23-42.

Becker, G. S. (1974). A Theory of Social Interactions. *The Journal of Political Economy*, 82(6), 1063-1093.

Buğra, A., & Adar, S. (2008). Social policy change in countries without mature welfare states: the case of Turkey. *New Perspectives on Turkey*, 38, 83-106.

Buğra, A., & Keyder, Ç. (2006). The Turkish welfare regime in transformation. *Journal of European Social Policy*, 16(3), 211-228.

Cox, D. (1987). Motives for Private Income Transfers. *Journal of Political Economy*, 95(3), 508-546.

Cox, D., & Jakubson, G. (1995). The connection between public transfers and private interfamily transfers. *Journal of Public Economics*, 57(1), 129-167.

Cox, D., & Jimenez, E. (1992). Social security and private transfers in developing countries: the case of Peru. *The World Bank Economic Review*, 6(1), 155-169.

Cox, D., & Rank, M. R. (1992). Inter-vivos transfers and intergenerational exchange. *The review of economics and statistics*, 74(2), 305-314.

Cox, D., Galasso, E., & Jimenez, E. (2006). Private transfers in a cross section of developing countries. *Center for Retirement Research Working Papers*.

Cox, D., Hansen, B. E., & Jimenez, E. (2004). How responsive are private transfers to income? evidence from a laissez-faire economy. *Journal of Public Economics*, 88(9), 2193-2219.

Dayar, H., & Akıncı, A. (2020). Kamu sosyal transfer harcamalarının kişisel gelir dağılımına etkisi. *Maliye Dergisi*, 179, 172-185.

Enerelt Murakami, S. S., & Yamada, E. (2021). Projection of the effects of the COVID- 19 Pandemic on the welfare of remittance-dependent households in the Philippines. *Economics of Disasters and Climate Change*, 5, 97-110.

Fan, E. (2010). Who benefits from public old age pensions? Evidence from a targeted program. *Economic Development and Cultural Change*, 58(2), 297-322.

Gibson, J., Olivia, S., & Rozelle, S. (2011). How widespread are nonlinear crowding out effects? The response of private transfers to income in four developing countries. *Applied Economics*, 43, 4053-4068.

Gough, I. (1996). Social assistance in Southern Europe. *South European Society and Politics*, 1(1), 1-23.

Grütjen, D. (2007). The Turkish welfare regime: an example of the Southern European model? the role of the state, market and family in welfare provision. *Netzwerk Türkei Working Paper*, 1.

Jensen, R. T. (2003). Do private transfers ‘displace’ the benefits of public transfers? Evidence from South Africa. *Journal of Public Economics*, 88(1), 89-112.

Juarez, L. (2009). Crowding out of private support to the elderly: evidence from a demogrant in Mexico. *Journal of Public Economics*, 93(3), 454-463.

Jung, H., Pirog, M., & Lee, S. K. (2016). Do public pensions crowd out private transfers to the elderly?: evidence from South Korea. *Journal of Pension Economics & Finance*, 15(4), 455-477.

Künemund, H., & Rein, M. (1999). There is more to receiving than needing: theoretical arguments and empirical explorations of crowding in and crowding out. *Ageing and society*, 19(01), 93-121.

Kananurak, P., & Sirisankanan, A. (2017). As an economy becomes more developed, do people become less altruistic? *The Journal of Development Studies*.

Kang, S. J. (2004). Are private transfers crowded out by public transfers? the case of Nepal. *The Developing Economies*, 42(4), 510-528.

Kang, S. J., & Lee, M.-j. (2003). Analysis of private transfers with panel fixed-effect censored model estimator. *Economics Letters*, 80(2), 233-237.

KAYA, E. (2010). Yoksullukla mücadelede Avrupa’nın ve Türkiye’nin sosyal yardım modeli” . Ankara: Başbakanlık SYDGM Yayınları.

Kim, J. W., & Choi, Y. J. (2011). Does family still matter? Public and private transfers in emerging welfare state systems in a comparative perspective. *International Journal of Social Welfare*, 20(4), 353-366.

McKernan, S.-M., Pitt, M. M., & Moskowitz, D. (2005). Use of the formal and informal financial sectors: does gender matter? empirical evidence from rural Bangladesh. *The World Bank*.

Michiru Kaneda, S. K., & Tanaka, S. (2021). Who spent their COVID-19 stimulus payment? Evidence from personal finance software in Japan. *The Japanese Economic Review*(72), 409-437.

Nakamura, N., & Suzuki, A. (2022). How Altruism works during a pandemic: examining the roles of financial support and degrees of individual altruism on international remittance.

Nikolov, P., & Adelman, A. (2019). Do private household transfers to the elderly respond to public pension benefits? Evidence from rural China. *The Journal of the Economics of Ageing*, 14(1002004).

Nikolov, P., & Bonci, M. (2020). Do public program benefits crowd out private transfers in developing countries? A critical review of recent evidence. *World Development*, 134, 104967.

Pelek, S., & Polat, S. (2022). Evolution of altruistic motive and crowding-out effect in Turkey: does private housing support matter? *Ege Academic Review*, 22(1), 49- 72.

Reil-Held, A. (2006). Crowding out or crowding in? public and private transfers in Germany. *European Journal of Population*, 22(3), 263-280.

Shimizutani, S., & Yamada, E. (2021). Resilience against the pandemic: The impact of COVID-19 on migration and household welfare in Tajikistan. *PLoS ONE*, 9(16).

Türkiye İstatistik Kurumu. (2023, Mayıs). *Gelir Dağılımı İstatistikleri*. Türkiye İstatistik Kurumu: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-Dagilimi-Istatistikleri-2022-49745> adresinden alındı

Tekgüç, H. (2018). Declining poverty and inequality in Turkey: the effect of social assistance and home ownership. *South European Society and Politics*, 23(4), 547-570.

7. ÖZGEÇMİŞ

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hazırlayanın Adı Soyadı : EFSUN TÜRKYILMAZ
Tez Başlığı : PANDEMİ DÖNEMİNDE ÖZEL VE KAMU
TRANSFERLERİNİN ETKİLEŞİMİ: PANEL VERİ
UYGULAMASI
Savunma Tarihi : 29/08/2024
Danışman : Prof. Dr. SEZGİN POLAT

JÜRİ ÜYELERİ:

Unvan, Ad-Soyadı

İmza

Prof. Dr. SEZGİN POLAT

Doç. Dr. SELİN PELEK

Prof. Dr. HALUK LEVENT

Prof. Dr. Ulun AKTURAN

Enstitü Müdürü